

MEDDELELSER OM GRØNLAND

UDGIVNE AF

KOMMISSIONEN FOR VIDENSKABELIGE UNDERSØGELSER I GRØNLAND

Bd. 131 · Nr. 7.

DEN ERHVERVSMÆSSIGE
UDVIKLING I JULIANEHAAB DISTRIKT
1899—1939

AF

PAUL IBSEN og P. P. SVEISTRUP

MED 4 TEXTFIGURER OG 1 TAVLE

KØBENHAVN

C. A. REITZELS FORLAG

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1942

Kolonien Julianehaab.

THEKEL MATHIASSEN fot.

1. Indledning.

Erhvervsforholdene i Julianehaabs Distrikt har ikke været omfattende statistisk behandlet, siden RINK i 1857 skrev sin meget omfattende og instruktive Bog »Grønland«. Perioden siden dengang kan deles i to, nemlig Tiden fra RINK til Aarhundredskiftet og Tiden fra Aarhundredskiftet til den anden Verdenskrigs Udbrud i 1939. Den første af disse Perioder, der nu væsentlig har historisk Interesse, har været præget af en jævn, men langsom Fremgang under nogenlunde konstante Erhvervsbetingelser. Den anden Periode har derimod været præget af stærkt varierende ydre Betingelser. Temperaturen baade i Luften og i Særdeleshed i Havet har været noget stigende, og dette i Forbindelse med den i en Aarrække aftagende Mængde Storis har fremkaldt en Forandring i Erhvervsbetingelserne, saaledes at Sælfangsten er blevet mindre, medens der i Modsætning til tidligere har vist sig meget store Torskemængder ved Kysten.

Denne Forandring i Naturbetingelserne, der er nærmere belyst i Grønlands Statistik Hefte I, er sket samtidig med en væsentlig intimere Kontakt med Danmark. Sejlskibene er afløst af Dampskibe (Motorskibe), og der er til Distriktet kommet et stort Antal Motorbaade (baade tilhørende Staten og Grønlænderne), der ligeledes har forandret de grønlandske Erhvervsbetingelser væsentligt.

Denne omfattende Ændring i Forholdene har vi sat os til Opgave at belyse talmæssigt. Opgaven er i sig selv ret vanskelig, fordi en væsentlig

Del af det erhvervsmæssige Arbejde er foregaaet som Produktion og Naturalforbrug uden Pengeomsætning. Til Opgavens tilfredsstillende Løsning kræves derfor baade et omfattende Kendskab til Distriktets Forhold og et tilsvarende Kendskab til Talbehandling og til at klarlægge, hvad der kan læses af Tallene.

Dette dobbelte Kendskab har formentlig ingen Enkeltperson, og vi har derfor valgt at udføre Arbejdet i Fællesskab, saaledes at den saglige, stedlige Indsats skyldes Kolonibestyrer IBSEN, der gennem hele Perioden har haft Kendskab til Distriktets Forhold, medens den statistiske Indsats skyldes Kontorchef SVEISTRUP, der gennem en længere Aarrække har naaet et betydeligt Kendskab til Grønlands Statistik.

Det til denne Afhandling benyttede Materiale stammer i det væsentlige fra Grønlands Styrelse og er ved Velvillie fra Direktør KNUD OLDENDOW stillet til Disposition for denne Undersøgelse ligesom Direktøren ogsaa paa andre Maader har støttet vort Arbejde.

Naar vi har valgt at behandle Perioden 1899/00—1938/39 er det, fordi vi derved bliver i Stand til baade at belyse Erhvervsbetingelserne under den ældre Tids Forhold, den omfattende Overgang til den Periode, der har været præget af Fiskerierne, og endelig Erhvervsbetingelserne, som de har været i de allersidste Aar inden Verdenskrigen.

I de følgende Afsnit undtagen det sidste har vi sat os som Opgave at fremlægge Kendsgerninger, der støtter og uddyber de Oplysninger, der andetsteds er givet om Distriktets Forhold. Det saaledes fremlagte Materiale vil blive forsøgt vurderet i det sidste Afsnit, og her vil der altsaa fremkomme Momenter af Forfatterernes Skøn, som kan gøres til Genstand for videre Diskussion.

2. Det statistiske Materiale.

Det til Afhandlingen benyttede Materiale kan deles i fem Hovedgrupper.

1. Skematiske Indberetninger. Der findes for hele den omhandlede Periode hvert Aar en talmæssig Indberetning fra Kolonibestyreren til Styrelsen med Oplysning om Folketal og Erhvervsmidler for hver Boplads og om Produktionen specificeret for hver Handelssted i det paagældende Finansaar. I de skematiske Indberetninger findes endvidere Oplysninger om Handelens Bygninger, Fartøjer og forskellige Meddelelser, som dog kun undtagelsesvis er benyttet her.

2. Andre Indberetninger. Ved Siden af ovennævnte er benyttet en Del Indberetninger, som dog kun sekundært har haft statistiske For-

maal. Disse Indberetninger er gennemgaaet, og en Del Tal, særlig fra Faareavlens og Hvalfangstens, er uddraget.

3. Fangelister. For hele Perioden er der ved alle Distriktets Bo-pladser ført Lister over Antallet af de for Befolkningens Levevilkaar mere betydningsfulde nedlagte Dyr. Det drejer sig særlig om Sæler, der fra 1. April 1916 er delt i to Grupper, store og smaa. Endvidere findes der Fangelister over Antallet af Ræve, og for den sidste Del af Perioden ogsaa for fangede Hajer.

Fangelisterne føres af dertil udvalgte Grønlændere, der mod et Honorar af Landskassen (Fælleskassen) yderligere giver Oplysning om, hvor meget hver enkelt Fanger har erhvervet, og om Fangsten i Perioder som Regel à 10 Dage. Disse Fangelister er vel ikke alle Steder ført med 100 %'s Nøjagtighed, men det tør dog antages, at de kan bruges til den foreliggende Undersøgelse, idet Hovedresultaterne efter Prøver, der senere vil blive refereret, synes at stemme med Oplysninger, der paa anden Maade kan fremskaffes.

4. Regnskaberne for Kolonierne og for samtlige Institutioner indenfor Distriktet. Disse indeholder nøjagtige Oplysninger om alle Kontant-Transaktioner mellem Grønlænderne og de offentlige Institutioner. Af disse er benyttet Oplysninger om, hvor stor en Del af Fangsten, der er solgt til det offentlige, og om hvad Grønlænderne har erholdt af det offentlige for deres kontante Midler. Endvidere om samtlige Lønninger, der er udbetalt saavel til de fastansatte som til Dag-lejere, Understøttelse, Legater o. s. v.

Da de Lønninger, der saavel ved Kolonien som ved Institutionerne er udbetalt Grønlænderne, er ført til Udgift samtidig med Udbetalingen, er Regnskaberne gennemgaaet Post for Post; der er her nogen Mulighed for, at enkelte Poster kan være overset, men Muligheden for Fejl maa her antages at være meget ringe, idet Kolonibestyrer IBSÉN gennem sit mangeaarige Kendskab til Forholdene sikkert har Kendskab til Placering ogsaa af alle Smaaposter.

5. Forbrugsprotokollen. Denne indeholder nøjagtige Oplysninger om Forbruget i Distriktet for hver enkelt Varekarakters Vedkommende. Den er ført omhyggeligt ved Kolonien og derefter revideret i Styrelsen, idet Oplysningerne danner Basis for Beslutningerne om den følgende Udsending til Grønland.

Det maa straks bemærkes, at Protokollerne kun indeholder Oplysning om det samlede Forbrug til den grønlandske Befolkning, de Danske og Institutionerne. Vil man imidlertid som her specielt søge at belyse Grønlændernes Forbrug, maa der foretages en skønmæssig Deling. Vi har dog indskrænket os til her særlig at behandle de Varer, der i det væsentlige forbruges af Grønlændere, og hvor de faa Danskes Forbrug

ingen nævneværdig Rolle spiller og har derfor sat Forbruget i Relation til den samlede Befolkning.

6. Tidligere Litteratur om Emnet. Væsentlig Betydning for vor Undersøgelse har særlig RINK'S, R. MÜLLER'S, KJÆR'S og BERTELSEN'S Publikationer haft. Hvor disse Forfatteres Afhandlinger er benyttet, er deres Materiale paa flere Omraader kritisk gennemprøvet.

7. Andre Oplysninger. Hvor det ikke har været muligt at fremskaffe foreliggende Oplysninger, er der dels bygget paa mundtlige Meddelelser fra forskellige grønlandskyndige som Magister POUL HANSEN, Konservator SCHEEL o. a., ligesom Afhandlingen støtter sig til Kolonibestyrer IBSEN'S personlige Erfaringer fra Distriktet i Perioderne 1901—04, 1912—14 og 1927—35.

3. Befolkningens Størrelse.

Julianehaabs Distrikt omfatter den sydligste Del af Grønland; det strækker sig fra Kap Farvel paa $59^{\circ}45'$ N. B. til Aputaiuitsoq paa $61^{\circ}32'$ N. B. fra $48^{\circ}20'$ v. L. til $43^{\circ}04'$ v. L., jfr. det indføjede Kort. Det meste af Distriktet navnlig i Syddistriktet er fyldt med meget høje Fjelde, men intetsteds findes nævneværdige Sletter. I Fjeldene er fundet Grafit og Kobber, og Brydning er forsøgt af Grønlandsk Mine-drift A/S udelukkende ved Hjælp af europæisk Arbejdskraft, men Brydningen er atter opgivet paa Grund af manglende Rentabilitet. I de fladere Distrikter og paa Fjeldskraaninger vokser Græs, Pilekrat etc., der giver Mulighed for spredt Kvægavl og Faareavl. Dette har dog kun i meget begrænset Omfang været udnyttet i Periodens Begyndelse, og Befolkningen var saaledes henvist til hovedsagelig at søge deres Udkomme paa Havet, og alle Bopladser ligger da ogsaa ved Vandet (Yderkysten eller Fjordene). Distriktets Yderkyst er ca. 400 km (jfr. Grønland i Tohundredaaret Bd. II S. 395), men hertil kommer mange og til Dels meget dybe Fjorde, saaledes at den samlede Kyststrækning har en meget større Længde.

Antallet af beboede Pladser er meget vekslende og igennem den undersøgte Periode baade til- og aftagende. Ved Aarhundredskiftet var der 44, i de følgende Aar steg Tallet noget, men senere er Antallet atter aftaget, i 1938/39 var der 37 beboede Steder.

Af de beboede Pladser var der ved Aarhundredskiftet 9 Handelspladser, nemlig Itivdleg, Ilua, Nanortalik, Sagdlit, Sydprøven, Sârdloq, Julianehaab, Narssaq og Qagssimiut. Af disse er Itivdleg nedlagt 1909, Ilua 1922, Sagdlit 1925. Til Gengæld er som nye Han-

delspladser oprettet Sangmissoq 1909, Augpilagtoq 1922, Sletten 1923 og Igaliko 1932.

En Oversigt over Antallet af Beboere i Distriktet findes i Tabel 1.

Tabel 1. Antallet af Beboere i Julianehaab Distrikt 1899—1938.

Tællingsdato	Antal Danske	Antal Grønlændere			
		Ialt	Koloni	Handelspladser	Øvrige Bopladser
31/12 1899	35	2620	288	886	1446
31/12 1900	32	2694	294	899	1501
31/12 1901	35	2735	313	882	1540
31/12 1902	36	2789	322	867	1600
31/12 1903	34	2821	323	856	1642
31/12 1904	29	2873	342	864	1667
31/12 1905	35	2914	349	912	1653
31/12 1906	36	2928	339	899	1690
31/12 1907	37	2902	344	893	1665
31/12 1908	21	2935	333	942	1660
31/12 1909	20	2959	352	895	1712
31/12 1910	27	2963	343	917	1703
31/12 1911	38	2952	342	926	1684
31/12 1912	29	3005	356	928	1721
31/12 1913	24	3055	361	939	1755
31/12 1914	32	3106	360	958	1788
31/12 1915	32	3141	362	993	1786
31/12 1916	33	3043	372	922	1749
31/12 1917	34	3110	377	958	1775
31/12 1918	31	3191	368	1015	1808
31/12 1919	27	3229	390	1029	1810
31/12 1920	21	3255	400	1022	1833
31/12 1921	26	3306	425	1061	1820
31/12 1922	27	3376	433	1079	1864
31/12 1923	22	3422	437	1280	1705
31/12 1924	22	3419	447	1242	1730
31/12 1925	28	3407	480	1337	1590
31/12 1926	29	3454	480	1373	1601
31/12 1927	26	3518	518	1436	1564
31/12 1928	36	3532	492	1482	1558
31/12 1929	35	3584	496	1527	1561
31/12 1930	39	3674	542	1542	1590
31/12 1931	44	3759	565	1613	1581
31/12 1932	44	3794	576	1704	1514
31/12 1933	37	3826	572	1745	1509
31/12 1934	42	3853	599	1732	1522
31/12 1935	37	3761	597	1729	1435
31/12 1936	38	3701	610	1688	1403
31/12 1937	33	3768	662	1676	1430
31/12 1938	39	3814	708	1718	1388

Af Tabellen fremgaar, at Antallet af Danske i Distriktet har været mellem 20 og 44 og har udgjort ca. 1 % af den samlede Befolkning. Det drejer sig om Personer (med Familie) i Handelens, Kirke- og Skolevæsenets og Sundhedsvæsenets, senere ogsaa i Faareavlens og Radiovæsenets Tjeneste. Antallet af Grønlændere i Distriktet har været i Stigning fra 2620 til 3814 altsaa med en gennemsnitlig Stigning paa 1,17 % om Aaret af Tallet af den 31. December 1899. Stigningen har dog i enkelte Aar (saaledes 1915, 1935 og 1936) været bragt til Standsning af epidemiske Sygdomme. Oversigten viser endvidere, at Befolkningen oprindeligt boede mere spredt end nu; nogle af Ændringerne fra Aar til Aar skyldes Oprettelsen af nye Handelspladser, men den væsentligste Forklaring paa Befolkningens oprindelige Spredning og senere Koncentration har dog været Hensynet til Erhvervene (oprindelig Sælfgangsten, senere Torskefiskeriet).

4. Erhvervsredskaber.

Af Erhvervsredskaber fandtes fra gammel Tid følgende: Kajakker, Konebaade og Skindtelte. Paa dansk Initiativ og til Dels allerede før den undersøgte Periode er der tilkommet: Rifler, Haglbøsser, senere Træbaade, Lærredstelte, Isgarn og Motorbaade.

En Oversigt over Antallet af Erhvervsredskaber for henholdsvis de første 20 Aar og de sidste 20 Aar findes i Tabellerne 2 og 3.

Konebaadene benyttes til Transport af hele Familien særlig til de forskellige Aarstiders Fangst- og Erhvervspladser og til Handelspladser for Salg og Køb af Produkter. Antallet er gennem den første Periode nogenlunde konstant med Svingninger afhængige af Fangstforholdene, idet der i nogle Aar ikke har været tilstrækkelig mange Skind til at betække Baadene.

Kajakker benyttes kun af Mænd og da i Særdeleshed af de egentlige Fangere, men ogsaa en Del Dreng og Fastansatte havde Kajak. Enkelte dygtige Fangere havde 2 Kajakker. Disse fremstilledes af Erhververen selv, og Grønlænderne har gennemgaaende vist betydeligt teknisk Snille ved Fremstillingen af det lette og elegante Fartøj med tilhørende Vaaben. Kajakkerne krævede et stort Antal Sælskind, idet de maatte betrækkes indtil 2 Gange om Aaret. Antallet har gennem den første Periode været stigende, men i et svagere Tempo end Befolkningstilvæksten. Aarsagen til den svage Stigning har for de mindre erhvervsdygtige været Vanskeligheden ved at fremskaffe Sælskind.

Teltene har været Basis for Grønlændernes Sommerophold ved Fangstpladserne. De var oprindelig af Sælskind, saaledes at Yderklæd-

ningen og Gulvet var af kasserede Konebaadsbetræk, og Inderklædningen af store nye Sælskind. Til et godt Telts indre Beklædning og til Briksekind medgik ca. 15 store Sælskind. Efterhaanden som Sælfangsten aftog, blev det vanskeligere at skaffe det nødvendige Antal Skind og Antallet af Telte svingede derfor noget med Fangstens Størrelse.

Antallet af Rifler har været jævnt stigende, dog ikke stærkere end Folketallet. Ved Aarhundredskiftet benyttedes udelukkende Forladeriflen, men i den undersøgte Periode har der fundet en Overgang Sted til Remingtonbagladeriflen. Foruden Riflen benyttedes i lige saa stor Udstrækning Forladehaglbøssen, men herom foreligger ikke talmæssige Oplysninger.

I den første Periodes Slutning tog nogle af de Grønlændere, der ikke kunde skaffe sig Skind til Konebaad Initiativ til at bygge Træbaade af samme Model som Konebaadene. Disse var dog ikke saa velegnede til Sejlads i Storis.

Tabel 2. Erhvervsredskaber 1899/1900 til 1918/19.

	Kone- baade	Kajakker	Skindtelte	Rifler	Træbaade
1899/1900	111	737	88	524	4
1900/1901	113	718	86	513	5
1901/1902	114	742	89	517	5
1902/1903	115	762	94	532	6
1903/1904	121	734	85	544	10
1904/1905	112	755	84	544	7
1905/1906	119	784	67	586	9
1906/1907	124	761	70	573	6
1907/1908	118	736	66	584	6
1908/1909	118	747	69	616	6
1909/1910	113	749	72	613	6
1910/1911	107	699	67	567	8
1911/1912	111	736	62	570	15
1912/1913	105	752	57	578	19
1913/1914	106	743	56	570	21
1914/1915	103	761	49	574	30
1915/1916	128	795	41	593	31
1916/1917	118	742	44	586	32
1917/1918	120	794	61	596	28
1918/1919	122	793	77	601	32

I Periodens sidste 20 Aar forandredes Forholdene væsentligst, idet Sælfangsten gik stærkt tilbage og for en stor Del afløstes af Fiskeri. Dette medførte, som det vil fremgaa af Tabel 3, en meget stor Forandring i Antallet og Arten af Erhvervsredskaber og særlig af Transportmidler.

Tabel 3. Erhvervsredskaber 1919/20—1938/39.

	Kone- baade	Ka- jakker	Skind- telte	Lær- reds- telte	Riffer	Hagl- bøsser	Træ- baade	Is- garn	Motor- baade
1919/20	123	769	81	0	616	..	35	0	0
1920/21	102	751	87	0	611	..	34	6	0
1921/22	87	726	59	35	622	615	36	9	0
1922/23	69	677	49	40	642	652	45	7	0
1923/24	54	609	49	50	636	626	57	13	0
1924/25	39	733	37	58	613	626	78	5	0
1925/26	35	646	28	61	563	593	74	1	0
1926/27	22	607	22	58	581	556	81	1	0
1927/28	14	552	17	69	555	623	103	0	0
1928/29	6	544	11	69	545	609	111	2	0
1929/30	4	576	9	67	550	603	113	1	0
1930/31	2	622	2	65	550	645	131	1	0
1931/32	2	652	2	77	558	642	165	6	0
1932/33	1	669	2	86	527	632	164	0	2
1933/34	1	719	2	84	593	687	179	3	7
1934/35	1	677	8	79	566	666	189	3	8
1935/36	1	643	2	88	560	658	179	7	8
1936/37	0	621	2	85	508	631	176	8	7
1937/38	0	585	1	83	495	638	169	8	8
1938/39	0	642	4	78	514	673	175	20	6

Konebaadenes Antal gik allerede i denne Perodes Begyndelse stærkt tilbage, og Nedgangen fortsattes igennem Perioden, saaledes at der ved dennes Slutning ikke fandtes en eneste Konebaad i Distriktet.

Nedgangen i Antallet af Konebaade maa ses i Forbindelse med Stigningen i Antallet af Træbaade, der ligeledes fremstilles af Erhververne selv, idet deres medfødte tekniske Dygtighed ogsaa her kommer dem tilgode. Denne Stigning er fortsat gennem det meste af Perioden, saaledes at der kun er en lille Nedgang i de seneste Aar. Medens Træbaadene ikke rigtig egner sig til Transport under Storisforhold, har de været udmærket egnede til det i Perioden stærkt voksende Fiskeri.

Kajakkerne var gennem Periodens første Aarti i Aftagende paa Grund af Nedgangen i Sælfangsten, og dette havde meget uheldige Virkninger paa Erhvervsbetingelserne, særlig Sælfangsten. I 1928 blev det paavist, at Kajakker udmærket kunde betrækkes med svært Sejldug, og at dette kunde som vel behandlet holde i flere Aar og var bedre egnet under Tyndisforhold. Mange Grønlændere gik over til saadan Beklædning, og fra Sysselskassen blev der ydet betydelige Laan til dette Formaal.

Skindteltenes Antal gik tilbage paa samme Maade og af samme Aarsag som Konebaadene. Da Telte var ubetinget nødvendige for Er-

hvervenes Udflytning til Sommerfangstpladserne, gik man hurtigt over til at benytte Lærredstelte, der dog ikke fuldt ud kunde erstatte Skindteltene (de er ikke saa varme og yderligere fugtigere i Regnvejr).

Antallet af Rifler er i Perioden gaaet noget tilbage, medens Hagløbsserne er gaaet tilsvarende frem; disse sidste har vist sig ganske uundværlige i Sælens magre Periode, idet Haglskud ikke dræber Sælen og giver Fangeren Mulighed for ved Hjælp af Harpun med Blære at hindre Dyret i at synke.

Endelig er der særlig i Periodens Slutning indført Isgarn og Motorbaade. Isgarnene hører egentlig hjemme i Nordgrønland, men kan i Julianehaabs Distrikt benyttes i de tilfrosne indre Fjordarme. Motorbaadene ejes dels af enkelte Grønlændere, dels af Kommuner og benyttes foruden til Fiskeri ogsaa til Transport særlig ved Vintertid ind i Fjordene, hvor Fangerne slaar sig ned i spredte Fangsthytter, hvorfra der drives Rævejagt med gode Resultater. Paa Motorbaaden kan Fangernes Kajaker og øvrige Fangststyr medtages. Det tildels vanskelige Arbejde med de dyre Motorbaades Vedligeholdelse udføres af grønlandske Haandværkere (Tømrere og Smede), der delvis er uddannet i Danmark og delvis paa de grønlandske Værksteder.

5. Produktionen.

Julianehaabs Kolonidistrikts Produktion varierer i høj Grad med Aarstiderne. Om Foraaret finder den store Sælfangst Sted, idet en stor Del af Befolkningen fra hele Distriktet rejser og tidligere i endnu højere Grad rejste ud til Yderøerne for at afvente Sæltrækket med den ankommende Storis. Hen paa Sommeren kan Torsken komme til Distriktet i store Mængder, og Produktionen koncentrerer sig da om Saltfisken; om Efteraaret er der igen nogen Sælfangst, og om Vinteren er Befolkningen dels paa Rævejagt, dels paa Fuglejagt samt paa Fiskeri til Husbehov.

I Tabel 4 er givet en Oversigt over Antallet af Bjørne og Ræve, der er fanget i Distriktet; for Rævenes Vedkommende er der foretaget en Adskillelse mellem Antallet af blaa og hvide Ræve, ligesom der er foretaget en Adskillelse mellem Fangsten i det sydlige Omraade syd for Nanortalik og den øvrige Del af Distriktet. Da Rævene alle bliver solgt til Styrelsen, er Fangsten begrænset til de Tider, hvor Ræveskindene er af en saadan Kvalitet, at de kan opnaa den bedste Pris ved Salget ved Auktionen i København. Dette har medført, at Rævene er totalt fredet fra 15. April til 1. Oktober (Reglement af 22. Juli 1914).

Tabellen viser, at Bjørnefangsten, der overvejende foregaar i den sydlige Del af Distriktet, har varieret stærkt fra Aar til Aar og er gaaet

Tabel 4 a. Fangst af Bjørne og Ræve i Perioden 1899/1900—1918/19.

F. A.	Bjørne- skind	Hvide Ræve		Ialt: Hvide Ræve	Blaa Ræve		Ialt: Blaa Ræve
		Syd for Nanor- talik	Øvrige Distrikt		Syd for Nanor- talik	Øvrige Distrikt	
1899/1900	20	18	496	514	14	486	500
1900/01	21	10	198	208	9	187	196
1901/02	19	8	317	325	5	277	282
1902/03	33	9	288	297	8	318	326
1903/04	11	12	210	222	11	226	237
1904/05	44	7	352	359	15	493	508
1905/06	22	4	294	298	3	384	387
1906/07	15	13	382	395	13	517	530
1907/08	76	6	300	306	16	396	412
1908/09	39	10	281	291	3	397	400
1909/10	37	7	349	356	9	494	503
1910/11	38	8	157	165	3	229	232
1911/12	19	6	223	229	1	333	334
1912/13	20	2	250	252	5	271	276
1913/14	26	2	397	399	4	467	471
1914/15	37	1	346	347	11	335	346
1915/16	11	10	403	413	7	400	407
1916/17	29	32	438	470	13	523	536
1917/18	27	41	507	548	23	639	662
1918/19	56	82	906	988	54	1023	1077
Ialt...	600	288	7094	7382	227	8395	8622

betydeligt tilbage i Perioden betragtet som Helhed. Den aarlige Variation har Relation til Storisens Mængde og Tæthedsgrad; den største Fangst, 76 Bjørne, var i 1907/08, hvor Storisen forekom i maksimal Mængde (jfr. Tabel 5), den mindste Fangst var i 1929/30 og 1934/35 (1 Bjørn), de sidst nævnte Aar var »daarlige« Isaar. Udviklingen gennem Perioden som Helhed hænger sammen med, at Bjørnene, der kommer med Storisen fra den nordlige Østkyst, nu skydes i voksende Grad ved Angmagssalik, fra 1925 ved Scoresbysund samt i de senere Aar endnu nordligere.

Tabellen viser endvidere, at Fangsten af Rævene kun sker i mindre Omfang syd for Nanortalik. Forklaringen herpaa er, at disse Distrikter med deres høje, golde Fjelde, der de fleste Steder falder brat ned i Havet uden flad Forstrand, ikke byder Rævene gode Livsbetingelser. For den øvrige Del af Julianehaabs Distrikt, der væsentlig bestaar af kuplede, mere frodige Fjelde løbende ud i Landtunger og med bred Forstrand, finder en betydelig Rævefangst Sted. Fangsten af blaa og hvide Ræve er omtrent lige stor, dog med nogen Overvægt for de blaa, og Forholdet

Tabel 4b. Fangst af Bjørne og Ræve i Perioden 1919/20—1938/39.

F. A.	Bjørne- skind	Hvide Ræve		Ialt: hvide Ræve	Blaa Ræve		Ialt: Blaa Ræve
		Syd for Nanor- talik	Øvrige Distrikt		Syd for Nanor- talik	Øvrige Distrikt	
1919/20	28	37	641	678	26	712	738
1920/21	46	35	498	533	38	585	623
1921/22	37	31	402	433	17	509	526
1922/23	30	17	392	409	12	356	368
1923/24	21	8	279	287	12	269	281
1924/25	25	12	277	289	11	264	275
1925/26	10	18	455	473	20	524	544
1926/27	2	7	288	295	14	350	364
1927/28	7	8	266	274	8	290	298
1928/29	7	21	345	366	14	379	393
1929/30	1	86	615	701	58	745	803
1930/31	6	40	699	739	22	929	951
1931/32	1	23	423	446	9	533	542
1932/33	3	41	504	545	18	666	684
1933/34	18	69	527	596	35	784	819
1934/35	1	35	461	496	26	616	642
1935/36	3	22	397	419	21	505	526
1936/37	2	23	288	311	18	364	382
1837/38	4	28	370	398	13	404	417
1938/39	15	30	336	366	25	273	298
Ialt...	267	591	8463	9054	417	10057	10474

mellem de to Grupper er ens i de to Undergrupper. Derimod er der nogen Forskel i Fangsten i de enkelte Handelsdistrikter; saaledes har Kagssimuit gennem hele Perioden forholdsvis mange hvide Ræve.

Fangsten svinger stærkt fra Aar til Aar, hvilket kan skyldes forskellige Aarsager bl. a. Mængden af Ryper eller Forekomsten af Snelag. Det første er fremhævet af Bræstrup (A study of The Arctic fox in Greenland. København 1941). Dette er dog tvivlsomt; thi som allerede fremhævet af R. MÜLLER (Jagten og Vildtet i Sydgrønland. København 1906) lever Ræven væsentlig af den Føde, den tager ved Stranden særlig ved Lavvandstider, alle Slags Skaldyr, ilanddrevne Aadsler af Fugle og Fisk samt af svage Fugle. Om Aarsagerne til Svingninger i Indhandlingen udtaler han Side 313: »Denne Stigen og Falden i Antallet af de fangede Ræve hidrører dog ikke fra en tilsvarende Tiltagen eller Aftagen i deres relative Talrighed, men fra helt andre Aarsager, heraf fornemmelig Vejrforholdene. En meget kold Vinter med stærkt Islæg og dyb Sne vil som Regel give et godt Ræveaar og omvendt en mild Vinter med kun lidt Sne og ringe Islæg et daarligt Ræveaar.«

Vi har til nærmere Undersøgelse af denne Modsætning undersøgt Vejrforholdene i de Aar, der viser størst og mindst Rævefangst og kan herom udtale følgende: De største Ræveaar er 1918/19 (1923 Ræve) og 1930/31 (1690 Ræve), og de mindste er 1910/11 (389 Ræve) og 1900/01 (404 Ræve). Om Aaret 1918/19 udtales i skematisk Indberetning: »Rævefangsten usædvanlig stor, medens Jagten paa Ryper og Harer mislykket.« Om Forholdene i 1930/31 udtales i Kolonibestyrelserens Indberetning: »Rævefangsten tegnede særlig godt i Efteraaret, men den ringe Nedbør af Sne ødelagde snart Jagten.« I Vinteren 1910/11 var Vejret »ganske overordentlig ustadigt, stormfuldt og afvekslende mellem Regn og Sne . . . Rævefangsten gav paa Grund af det urolige Vejr kun ringe Udbytte«. Om Vinteren 1900/01 berettes det »Rævejagten har iaar været meget uheldig overalt hernede, hvilket maa tilskrives dels Manglen paa Ræve dels den sparsomme Sne, som vanskeliggjorde det for Jægerne at forfølge Dyrenes Spor«.

Sælfangsten har fra gammel Tid været Befolkningens Hovederhverv og var det endnu ved Tiden for denne Undersøgelser Begyndelse. I Tabel 5 a og b findes nærmere Oplysninger herom; Antallet af fangede Sæler er hentet fra de i Afsnit 2 omtalte Fangelister. Til Kontrol med Fangelisternes Paalidelighed for Sælernes Vedkommende har vi for Aaret 1899/1900 foretaget en Beregning paa Grundlag af Grønlandernes anslaaede Skindforbrug og det stedfundne Salg af Sælskinde til Kolonien. Fangsten var efter Fangelisten 15498 Sæler, Salget af Skind 3272, Rest 12226 Skind. Det efter de af RINK foreslaaede Beregningsprinciper anslaaede Forbrug er 2211 Skind til Kajaker (3 pr. Kajak), 1998 Skind til Konebaade (18 pr. Baad), 75 til Kobberemme, 2027 Skind til Fangstklæder ($3\frac{3}{4}$ pr. Fanger), 253 til Fangstblærer ($1\frac{1}{2}$ pr. Fanger), 75 til Spækposer, 5240 Skind til Klæder og Fodtøj (2 pr. Person) samt 100 Skind til Luksusforbrug. Ialt 11979 Skind eller 2% mindre end det efter Fangelisterne beregnede Tal. Denne Overensstemmelse synes at bekræfte, at Fangelisternes Tal er i alt væsentligt rigtige, ligesom den omvendt bekræfter Rigtigheden af RINK's Vurderinger. I Rubrik 4 er opført den samlede Kødmængde; denne er beregnet paa samme Maade som hos RINK (Grønland 1857), der Side 205 anslaaer Forholdet mellem Antallet af Sæler og Kødmængden saaledes, at en Sæl gennemsnitlig (store og mindre Sæler) giver 41,7 kg Kød. Denne Antagelse er efterprøvet paa følgende Maade: Fangsten i 1899/1900 var 15498 Sæler. Heraf skønnes 3000 Klapmyds (gennemsnitlig 100 kg Kød), 3628 Sortsider (gennemsnitlig 50 kg Kød) og 8870 mindre Sæler (gennemsnitlig 20 kg Kød). Tilsammen 658,800 kg Kød eller 42,5 kg Kød pr. Sæl. Forskellen mellem RINK's og den her givne Beregning er saa ringe, at der synes at være god Grund til i vore Beregninger at gaa ud fra RINK's Gennemsnitstal.

Tabel 5 a. Distriktets Sælfangst 1899/1900—1918/19.

Aar	Antal Sæler			Kød- mæng- den ¹⁾	Spæk- mæng- den	Storisens Forekomst					Total
	store	smaa	Ialt			April	Maj	Juni	Juli	Aug.	
1899 1900	?	?	15498	646266	421545	3	4	4	3	0	14
1900/01 ..	?	?	17371	724370	472491	4	3	3	1	0	11
1901/02 ..	?	?	20927	872655	569214	3	2	2	2	2	11
1902/03 ..	?	?	18200	758940	495040	4	4	3	2	1	14
1903/04 ..	?	?	20697	863064	562958	4	3	3	2	0	12
1904/05 ..	?	?	19411	809438	527979	4	4	3	2	0	13
1905/06 ..	?	?	21923	914189	596305	3	4	3	2	1	13
1906/07 ..	?	?	14584	608152	396684	4	3	3	3	1	14
1907/08 ..	?	?	22341	931619	607675	3	4	4	4	4	19
1908/09 ..	?	?	21359	890670	580964	2	4	3	2	1	12
1909/10 ..	?	?	15046	627418	409251	4	4	1	1	0	10
1910/11 ..	?	?	20193	842048	549249	1	2	2	2	2	9
1911/12 ..	?	?	12812	534260	348486	2	3	2	1	0	8
1912/13 ..	?	?	17146	714988	466371	2	3	4	3	1	13
1913/14 ..	?	?	19773	824534	537825	3	3	3	3	3	15
1914/15 ..	?	?	19717	822198	536302	4	4	4	3	2	17
1915/16 ..	?	?	18220	759774	495584	1	2	2	2	1	8
1916/17 ..	5071	3677	8748	364791	237945	3	2	2	1	0	8
1917/18 ..	8170	6004	14174	591055	385532	1	2	1	1	0	5
1918/19 ..	7882	11534	19416	809647	528115	4	3	3	2	1	13

¹⁾ Vi har i denne og en Række følgende Tabeller været i Tvivl om, det vilde være rigtigere at afrunde Tallene, der nødvendigvis indeholder et betydeligt Skønsmoment, men vi har valgt at gengive samtlige Beregninger saaledes, at enhver fra Tabel til Tabel kan efterprøve vor Opgørelse og eventuelt det ene eller det andet Sted indføre nogle ændrede Forudsætninger.

For Spækkets Vedkommende har man anvendt en tilsvarende Fremgangsmaade; efter RINK's Skøn over Spækforbruget i Sydgrønland kommer man til, at Fangsten giver 27,2 kg Spæk pr. Sæl. I mange Tilfælde har Forfattere og Praktikere anslaaet Spækvægten til at være lig Halvdelen af Kød vægten jfr. KLÆR: Dansk Indflydelse i Grønland 1906; hertil maa bemærkes, at KLÆR's Beregninger og Skøn stammer fra Nordgrønland, hvor Netsidefangsten er dominerende. I Julianehaabs Distrikt fanges der relativt mange store Sæler (det store Klapmydsetræk af fede Dyr om Foraaret). Beregner man efter RINK, at Klapmydsen indeholder 57,5 kg Spæk, Sortsiden 38,5 kg, faar vi for Aaret 1899/1900, at Spækproduktionen for de store Sæler er 312,178 kg; antager vi hertil, at de mindre Sæler indeholder 16 kg Spæk gennemsnitlig, faar vi for 1899/1900 141,920 kg Spæk, tilsammen 454,098 kg. Ved en Beregning af Spæk mængden efter gennemsnitligt Spækindhold pr. Sæl af 27,2 kg faar vi en samlet Spækproduktion paa 421,545 kg eller 30,592 kg mindre; heretter synes Skønnet paa 27,2 kg at være forsigtigt opstillet. Vi mener derfor for Julianehaabs Distrikt at kunne bygge paa RINK's Skøn for den første Del af Perioden. For den sidste Del af den undersøgte Periode

Tabel 5 b. Distriktets Sælfangst 1919/20—1938/39.

Aar	Antal Sæler			Kød- mæng- den	Spæk- mæng- den	Storisens Forekomst					Total
	store	smaa	Ialt			April	Maj	Juni	Juli	Aug.	
	Stk.	Stk.	Stk.	kg	kg						
1919/20 ..	6627	8336	14963	623957	406993	4	3	4	3	0	14
1920/21 ..	6020	11448	17468	728415	475129	4	3	4	3	1	15
1921/22 ..	4638	8345	12983	541391	353137	1	2	1	1	0	5
1922/23 ..	4217	5788	10005	417208	272136	2	3	3	1	1	10
1923/24 ..	2624	3422	6046	252118	164451	4	1	2	1	0	8
1924/25 ..	4475	5331	9806	408910	266723	4	2	3	1	0	10
1925/26 ..	3518	6087	9605	400528	261256	4	2	4	2	1	13
1926/27 ..	2626	3070	5696	237523	154931	3	2	2	1	1	9
1927/28 ..	1860	3669	5529	230559	150388	2	3	2	2	0	9
1928/29 ..	1907	4492	6399	266838	174052	2	3	2	1	0	8
1929/30 ..	2017	2533	4550	189735	123760	1	3	2	1	0	7
1930/31 ..	1464	9252	10716	446857	291475	3	4	2	1	1	11
1931/32 ..	2634	8235	10869	453237	295636	2	2	1	1	0	6
1932/33 ..	1431	4235	5666	236272	154115	1	1	1	0	0	3
1933/34 ..	2159	6081	8240	343608	224128	2	2	1	1	0	6
1934/35 ..	802	5245	6047	180000	90000	0	0	1	1	0	2
1935/36 ..	1212	3217	4429	184689	120468	2	1	1	1	0	5
1936/37 ..	598	2004	2602	98000	49000	2	1	1	0	0	4
1937/38 ..	937	6983	7920	300000	150000	1	1	1	1	0	4
1938/39 ..	1437	7788	9225	350000	175000	4	2	2	2	1	11

kan der konstateres betydelige Variationer baade i det absolutte og det relative Antal af store Sæler, og vi har derfor ment det rigtigt for nogle af disse Aar at foretage en skønsmæssig Nedsættelse af Kød mængden og i endnu højere Grad af Spæk mængden af de fangede Sæler. Rigtigheden af de foretagne Nedsættelser kan vanskeligt begrundes statistisk, men skyldes den ene af Forfatterens indgaaende Kendskab til Distriktets Forhold.

Da Sælmængden i Distriktet har Relation til Forekomsten af Storis, har vi gennemgaaet de af Meteorologisk Institut hvert Aar offentliggjorte Redegørelser for Isforholdene¹⁾, idet disse bl. a. bygger paa Indberetninger fra Iagttagere paa Distriktets yderste Øer og fra Skibenes Officerer. Paa Grundlag heraf har vi karakteriseret Ismængden hver Maaned ved et Tal, saaledes at den maksimale Storis mængde er sat til 4, fuldkommen Mangel paa Storis til 0, de mellemliggende Ismængder er ansat i Forhold hertil. Vi har ikke ment at kunne specificere Skønnet yderligere paa Grund af de mange forskelligartede Forhold, der kan gøre sig gældende.

Vi gaar herefter over til at se lidt nærmere paa, hvad man kan

¹⁾ Isforholdene i Farvandene Øst og Vest for Grønland 1900, derefter Isforholdene i de arktiske Have.

lære af Tabellerne, idet det først maa bemærkes, at Delingen mellem store og smaa Sæler i Fangstlisterne begynder med Aaret 1916/17.

Af Oversigtens første Rækker ser vi, at Fangsten i Periodens første og delvis ogsaa i dens andet Aarti har været nogenlunde konstant omend

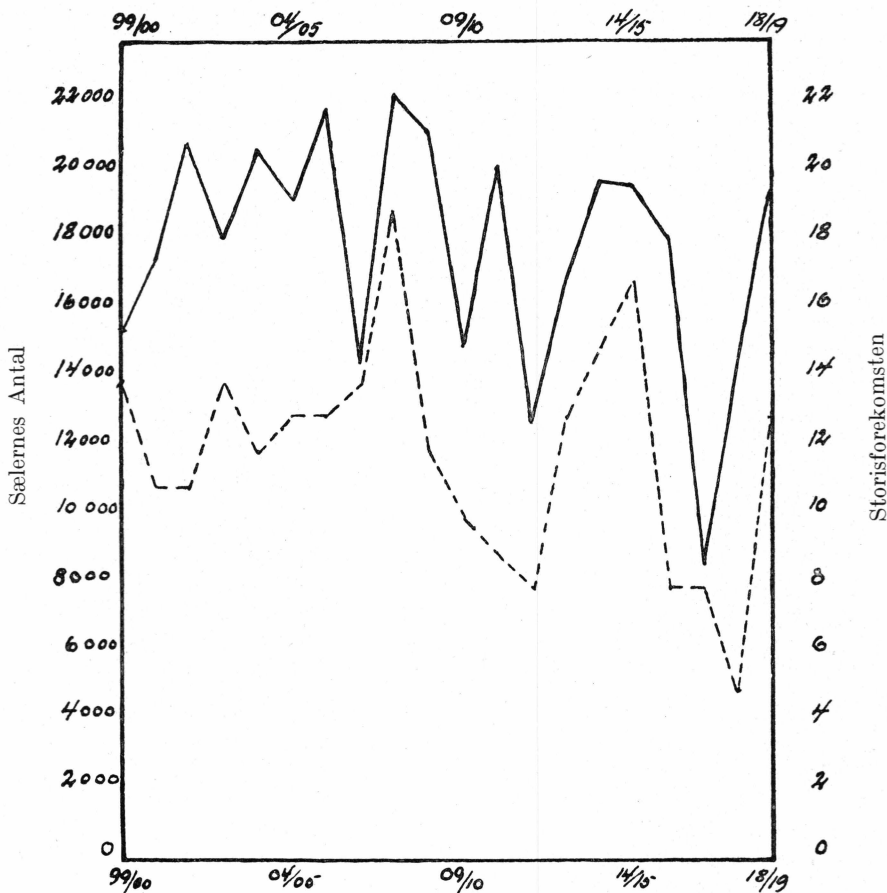

Fig. 1 a. Sammenligning mellem Sælernes Antal og Storisforekomsten. 1899/1900—1918/19.

ikke vokset saa stærkt som Befolkningen. I Slutningen af det andet Aarti begynder imidlertid Tilbagegangen, og denne fortsættes meget stærkt i det tredje Aarti, saaledes at Fangsten i 1929/30 er nede paa en Fjerdedel af Fangsten i Begyndelsen af Aarhundredet. Denne Nedgang er fortsat stærkt gennem Aartiet, men det viser sig, at der har været Svingninger fra det ene Aar til det andet paa samme Maade som tidligere. I den undersøgte Periodes sidste Aarti ligger man som Helhed nede paa det lave Niveau, dog er der nogen Stigning i Periodens sidste

Aar. Fra Aar til Aar er der betydelige Svingninger, saaledes at det laveste Aar har under en Trediedel af det største Aars Sælfangst.

Til nærmere Belysning af Svingningerne har vi i Fig. 1 opsat Tallene for den samlede Sælfangst og for den samlede Storismængde fra

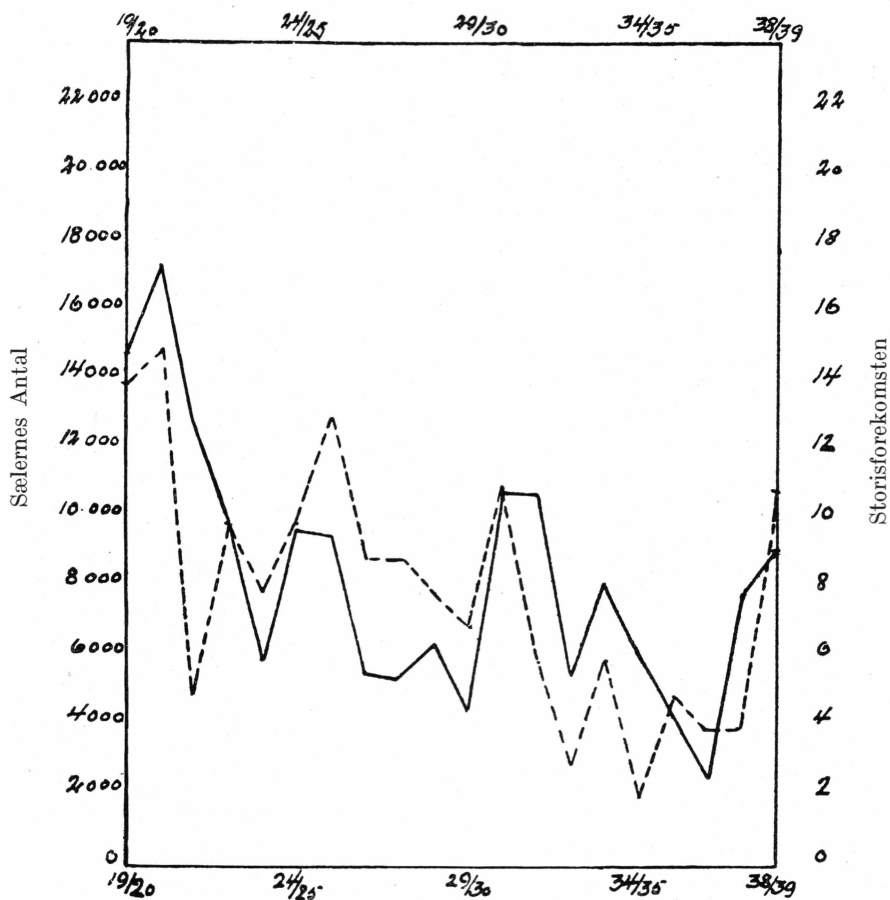

Fig. 1 b. Sammenligning mellem Sælernes Antal og Storisforekomsten. 1919/20—1938/39.

Tabel 5 a og b i Kurver. Vi har ikke medtaget Tallene fra Kød- og Spækproduktionen, idet disse paa Grund af Beregningsmaaden følges nøje med Tallene for den samlede Sælfangst. Interessen samler sig derfor om Forholdet mellem Sælfangsten og Ismængden. Vi ser af Diagrammet, at Svingningen i Sælmængden fra det ene Aar til det andet staar i Forhold til Forekomsten af Storis i Distriktet. Vi tvivler dog paa, at Storismængden kan være den eneste Forklaring paa de store Variationer og den meget omfattende Tilbagegang i Fangsten. Som andre Forklaringmuligheder kan nævnes Muligheden af en Tilbagegang i det totale Antal Sæler og Muligheden for, at Befolkningen netop i disse Aar har

Tabel 6 a. Sælfangstens Fordeling paa store Sæler 1923/24.

Maaned	Sangmissoq	Augpilagtq	Nanortalik	Sagdilit	Sydproven	Sletten	Sårdloq	Julianehaab	Narssaq	Qagssimiut	Ialt
1/4 — 30/4	28	35	49	16	60	..	38	23	15	45	309
1/5 — 30/5	110	155	253	54	281	35	52	79	32	92	1143
31/5 — 29/6	69	121	140	33	144	37	34	65	23	30	696
30/6 — 1/8	30	19	37	3	11	7	4	5	15	38	169
2/8 — 3/9	21	5	16	1	1	1	2	1	8	12	68
4/9 — 6/10	7	6	6	3	8	30
7/10 — 8/11	1	18	24	3	2	..	2	1	3	14	68
9/11 — 11/12	10	4	8	2	2	..	6	3	4	11	50
12/12 — 13/1	5	..	6	10	4	..	6	5	1	13	50
14/1 — 15/2	2	2	2	7	4	..	1	1	1	2	22
16/2 — 31/3	1	3	6	2	1	7	2	9	31
	284	368	547	131	510	80	145	190	107	274	2636
Befolkningens Størrelse.....	286	253	590		807	146	166	496	371	261	3376

Tabel 6 b. Sælfangstens Fordeling paa smaa Sæler 1923/24.

Maaned	Sangmissoq	Augpilagtq	Nanortalik	Sagdilit	Sydproven	Sletten	Sårdloq	Julianehaab	Narssaq	Qagssimiut	Ialt
1/4 — 30/4	67	38	19	8	34	..	19	12	16	19	232
1/5 — 30/5	46	23	35	34	100	5	51	82	54	61	491
31/5 — 29/6	67	46	79	22	183	32	97	266	186	154	1132
30/6 — 1/8	90	51	89	9	47	16	27	31	132	70	562
2/8 — 3/9	51	22	23	2	13	6	5	1	42	16	181
4/9 — 6/10	18	26	7	..	2	..	4	2	30	17	106
7/10 — 8/11	33	54	28	12	20	..	6	3	17	14	187
9/11 — 11/12	42	11	21	14	18	..	12	10	19	45	192
12/12 — 13/1	39	7	16	25	32	..	17	6	6	28	176
14/1 — 15/2	40	10	14	14	20	..	3	7	4	6	118
16/2 — 31/3	48	11	22	6	3	..	4	3	..	9	106
	541	299	353	146	472	59	245	423	506	439	3483

været stærkt interesseret i Fiskeri og derfor knap har haft saa megen Tid til Sælfangst. Denne sidste Forklaringsmulighed tillægger vi dog ikke større Vægt, fordi Sælprodukterne tillægdes en væsentlig Betydning af Befolkningen.

Tabel 6 c. Sælfangstens Fordeling paa store Sæler 1924/25.

Maaned	Sangmissoq	Augpilagtoq	Nanortalik	Sagdlit	Sydproven	Sletten	Sårdloq	Julianehaab	Narssaq	Qagssimitut	Ialt
1/4—30/4	11	19	59	42	92	1	57	45	9	70	405
1/5—30/5	107	250	409	79	339	61	87	170	50	130	1682
31/5—29/6	97	155	234	30	217	51	64	89	50	56	1043
30/6—1/8	134	123	260	37	178	19	47	61	79	30	968
2/8—3/9	19	16	17	8	25	..	1	2	7	1	96
4/9—6/10	14	4	3	..	1	..	5	9	36
7/10—8/11	15	14	4	25	58
9/11—11/12	7	5	3	..	1	6	22
12/12—13/1	2	..	2	1	4	7	16
14/1—15/2	1	1	1	1	..	2	6
16/2—31/3	6	4	3	..	2	1	..	1	17
	407	587	995	201	862	132	259	369	200	337	4349
Befolkningens Størrelse	290	284	585		766	175	154	501	406	258	3419

Tabel 6 d. Sælfangstens Fordeling paa smaa Sæler 1924/25.

Maaned	Sangmissoq	Augpilagtoq	Nanortalik	Sagdlit	Sydproven	Sletten	Sårdloq	Julianehaab	Narssaq	Qagssimitut	Ialt
1/4—30/4	102	23	36	9	24	..	24	24	36	45	323
1/5—30/5	86	51	113	23	98	17	53	136	109	140	826
31/5—29/6	125	115	165	36	303	51	97	313	290	227	1722
30/6—1/8	168	121	176	69	393	37	120	197	261	88	1630
2/8—3/9	57	18	19	..	30	..	9	5	48	20	206
4/9—6/10	12	8	5	33	4	62
7/10—8/11	30	35	5	..	3	..	1	..	14	12	100
9/11—11/12	20	26	9	8	4	6	5	78
12/12—13/1	53	6	6	3	4	..	1	4	..	13	90
14/1—15/2	58	1	1	1	3	..	1	4	..	12	81
16/2—31/3	36	7	14	6	11	..	2	4	..	3	83
	747	411	549	155	873	105	308	687	797	569	5201

Vil man dernæst undersøge Sælfangstens Fordeling over Aars-tiderne, har man de ældste Oplysninger fra RINK, der i Grønland 2. Bind Side 205—206 meddeler følgende om Fangsten af Sæler i hele Sydgrønland: »Hvad de forskellige Aarstider angaar, da kan man dele Aaret i

Henseende til Sælfangsten i tre Dele, hver paa 4 Maaneder: 1) Januar til April, den knappe Tid, i hvilken der kun fanges 6 a 8000 mest mindre Sælhunde. 2) Maj til August, i hvilken Tid der fanges 14 a 18000 Sælhunde, som dog med Undtagelse af Klapmydserne ere magre; og endelig 3) September til December den gode Fangsttid, i hvilken der erholdes 20 a 24000 Sælhunde og den største Mængde Produkter heraf indkomme paa Handelen.« Den store Efteraarsfangst har væsentlig været Grønlandssælen (Sortsiden), og man maa antage, at RINK's Billede har været gældende det meste af Aarhundredet. Fra Begyndelsen af det nye Aarhundrede findes nogle nærmere Oplysninger hos MÜLLER, hvorefter vi citerer følgende (fra Side 162—163) om Sortsiden: »Omkring den 25. September kommer den igen i Stimer, bestaaende baade af unge og gamle Dyr og begynder, dels i meget store Stimer paa indtil 50 og derover, dels i Smaaflokke fra 3—6 Dyr og dels enkeltvis at trække fra Syd til Nord gennem forskellige Løb mellem Øerne langs Yderkysten og vedbliver hermed til Slutningen af Oktober eller den første Del af November.«

Oplysninger fra den nyere Tid haves i Fangstlisterne, og vi belyser den talmæssige Fordeling fra 1923/24 og 1924/25 i Tabel 6, der indeholder nøjagtige Oplysninger om Fangstens Fordeling paa Tidsperioder og paa Kolonidistriktets enkelte Handelsomraader for Perioden. Ved en Sammenligning med Tabel 5 b, der er opgjort paa en noget anden Maade, viser der sig mindre Uoverensstemmelser; det maa antages, at Tallene i 5 b er de rigtigste, men Forskellighederne er ikke større, end at Tabel 6 kan antages helt igennem at vise de i det væsentlige rigtige Tal.

Ved en Gennemgang af Tallene i Tabel 6 a—d, ser vi, at den af RINK omtalte store Efteraarsfangst for Julianehaabs Distrikts Vedkommende i det væsentlige er ophørt. Der fanges nu om Efteraaret i det væsentlige smaa Sæler og disse fanges over hele Distriktet, men i smaa Mængder. Den største Del af Fangsten finder nu Sted i Maanederne April—Juni, og dette gælder i Særdeleshed Fangsten af store Sæler, idet Klapmydsetrækket kommer i Forsommeren med Storisen.

Det maa bemærkes, at Tallenes Fordeling i Handelsdistrikter er baseret paa de grønlandske Fangeres faste Bopæl og derfor ikke kan benyttes til Bestemmelse af Fangststedet. Fangere bosiddende ved Kolonistedet driver saaledes Fangst ved Sárdloq og Fangere bosiddende ved Sydprøven driver Sælfangst ved Sagdlit o. s. v. Oversigten kommer herved i nogen Uoverensstemmelse med en senere Oversigt over Handelspladsernes Køb af Sælprodukterne, idet Købet foregaar ved Fangstpladsen. Derimod kan Tallene her eventuelt benyttes ved en Sammenligning mellem de enkelte Distrikters Kødfordbrug pr. Individ.

Vi har ikke foretaget nogen Fordeling for de øvrige Aar, idet det er Forfatterens Opfattelse, at Fordelingen af Fangsten har fundet Sted

Tabel 7. Distriktets Søfuglefangst 1899/1900—1938/39.

Aar	Ind- handlede Fjer	Produceret Fuglekød	Aar	Ind- handlede Fjer	Produceret Fuglekød
	kg	kg		kg	kg
1899/1900	1880	38953	1919/20	3393	70302
1900/01	2624	54369	1920/21	4039	83688
1901/02	3137	64998	1921/22	4651	96368
1902/03	2689	55716	1922/23	5506	114084
1903/04	2350	48692	1923/24	5424	112385
1904/05	2726	56482	1924/25	3676	76166
1905/06	3240	67132	1925/26	5384	111556
1906/07	4046	83833	1926/27	6387	132338
1907/08	3583	74239	1927/28	5452	112965
1908/09	3718	77036	1928/29	4933	102211
1909/10	2253	46682	1929/30	3652	75669
1910/11	3752	77741	1930/31	2791	57829
1911/12	4492	93074	1931/32	2752	57021
1912/13	3308	68541	1932/33	3888	80559
1913/14	3687	76394	1933/34	5493	113814
1914/15	5044	104511	1934/35	3358	69577
1915/16	3949	81823	1935/36	2659	55094
1916/17	4353	90194	1936/37	2641	54721
1917/18	4753	98482	1937/38	3933	81491
1918/19	5031	104242	1938/39	6832	141559

paa omtrent samme Maade i alle Aarene, efter at den store Tilbagegang er begyndt.

Søfuglegangsten har endvidere haft stor Betydning for Befolkningen gennem hele den undersøgte Periode. Der foreligger imidlertid ikke statistiske Oplysninger om Antallet af nedlagte Fugle og deres Størrelse, og det har derfor været nødvendigt i den foreliggende Undersøgelse at gaa frem paa anden Maade. RINK bruger følgende Fremgangsmaade (III, Side 184—85): Den overvejende Del af Fjerene sælges til Handelen, og man kan derfor paa Grundlag af foretagne Undersøgelser sætte 100 kg indhandlede Fjer til at give en Kødmenge paa 2072 kg. Dette er kontrolleret ved at sammenligne Vægten af Fjerene og Kødet paa Ederfugle og Lomvie her i København. Denne Undersøgelse har vist en noget større Kødverdi end RINK's, men da Fuglene i Danmark er noget større end Fugle af disse Arter paa Grønland, har man ment det forsigtigst at blive staaende ved den af RINK foretagne Beregning. Det maa bemærkes, at der særlig i ældre Tid (ca. til 1915) blev brugt en Del Fuglefjer og -skind til Beklædning, Dyner etc., men Mængden har været relativt ringe i Julianehaabs Distrikt, saa at vi mener at kunne bortse herfra i Beregningen, idet det saa maa bemærkes, at den samlede Beregning viser Minimumtal (RINK nævner Side 184, at det højeste, man

kan regne, at Befolkningen bruger selv, er $\frac{1}{2}$ kg Fjer pr. Familie aarligt). Vi har paa dette Grundlag udarbejdet Tabel 7, der viser Produktionen af Fuglefjer og Fuglekød i hele den undersøgte Periode.

Af Tabellen fremgaar, at der gennem Perioden er foregaaet en stadig Stigning, som har været betydelig større end Befolkningstilvæksten. Der har været store Svingninger indenfor Perioden; disse Svingninger skyldes Vejr- og Isforhold, idet der i Vintre, hvor Fjordene lægger til, findes relativt ringe Fuglemængder i de Egne, hvor Grønlænderne har Mulighed for Jagt (Fuglene søger i saadanne Vintre til det aabne Hav).

Omtrent samtidig med, at Sælfangsten gik stærkt tilbage, blev der paa Initiativ af Grønlands Styrelse iværksat Hvalfangst fra et Styrelsen tilhørende Skib ved Grønlands Vestkyst. De fangede Hvaler blev ført ind til Kolonierne, hvor de blev flænset af Grønlænderne; Spæklaget tilfaldt Handelen og vedrører ikke denne Undersøgelse. Kødet og Indvoldsspækket tilfaldt de grønlandske Flæsere. Der foreligger Oplysninger om Antallet af Hvaler, der blev ført ind til Julianehaabs Distrikt, og vi har paa Grundlag af en skønsmæssig Vurdering regnet med, at der paa hver Hval var ca. 27 Tons udnytteligt Kød. Paa Grundlag heraf har vi opstillet Tabel 8.

Tabel 8. Hvalfangsten i Julianehaab Distrikt.

Aar	Antal Hvaler (alle var Finhvaler)	Beregnet Kød
		kg
1924.....	3	81000
1925.....	1	27000
1929.....	8	216000
1930.....	4	108000
1931.....	7	189000
1932.....	8	216000
1933.....	1	27000
1934.....	7	189000
1935.....	9	243000
1936.....	3	81000
Ialt	51	1377000

Af Tabellen fremgaar, at Hvalfangsten har været stærkt varierende; i nogle Aar opholdt Skibet sig hele Sommeren ved den nordlige Vestkyst og kom slet ikke til Julianehaab, men selv i Aar, hvor Skibet kom til Julianehaabsbugten, varierede Fangsten stærkt.

Allerede fra ældre Tid har der været holdt Faar i Distriktet; Faareholdet har dog ikke haft nogen væsentlig Betydning, før Staten i 1915

oprettede Faareavlsstationen ved Julianehaab. Denne indførte nogle Hundrede Moderfaar fra Island og oplærte efterhaanden unge Grønlændere til Faareavl. Efter endt Uddannelse forsynedes de med et Parti Faar, der successivt skulde tilbageleveres som Vædderlam til Slagtning; disse unge Faareholdere flyttede ud til de indtil da væsentligst ubeboede Nordboplads, hvor der var bedst Betingelse for Græsning og eventuel Opdyrkning af Jorden; Faareavlen er nu spredt over hele Distriktet, idet ogsaa en hel Del Fangere nu holder Faar som Bierhverv. I de første Aar efter Stationens Oprettelse har Faareavlen næppe haft nogen Betydning for Grønlændernes Ernæring, idet man særlig var interesseret i en Forøgelse af Bestanden, og dette skulde ske ud fra den i 1915 indførte Stamme. Med Fremtiden for Øje blev der paa Styrelsens Initiativ foretaget Afvanding af de relativt store Mosedrag ved Udstedet »Narsaaq« og »Sletten«, hvorefter Jorden kultiveredes med Fræser og tilsaaedes med egnede Græssorter. Efterhaanden maa det antages, at Faareholderne selv har slagtet en Del Dyr, foruden det Antal, der solgtes til Stationen til Eksport. I den foreliggende Undersøgelse maa Faareavlen i det væsentlige betragtes som Middel til at skaffe Grønlænderne konstante Indtægter og vil blive omtalt i Forbindelse med disse. Som Produktion til Forbrug anslaaer vi skønsmæssigt 100 Faar pr. Aar i Perioden 1928/29—1933/34, medens vi tilsvarende sætter Forbruget til 200 Faar i de sidste 5 Aar af Perioden. Hvert Faar (Lam) er antaget at give 11 kg Kød. Af Kvægavlen antager vi, at Grønlænderne gennem hele Perioden faar 10,000 kg Mælk og 1200 kg Kød til eget Forbrug.

Som Kødkilder for Befolkningens Ernæring bliver der her ud over kun Mulighed for Ryper og Harer. Disse findes til Tider i ret store Mængder i Distriktet, men det kan dog ikke antages, at Grønlænderne har skudt særlig mange til eget Forbrug. Vi sætter Produktionen pr. Aar til 10000 Ryper og 1000 Harer, som hovedsagelig er solgt til de danske Husholdninger og derfor i vor Beregning opført som Kontantindtægt.

Foruden Udbyttet ved Fangst af Pattedyr og Fugle har Fiskeriet haft stor Betydning for Befolkningen. Gennem hele Perioden er der fanget Hajer, hvis Lever i Periodens første Aartier fuldt ud er solgt til Handelen.

I de første Aar efter Aarhundredskiftet var Hajfangsten nærmest tilfældig, idet Grønlænderne under Fiskeri af Hellefisk og Rødfisk (der begge er dybtgaaende Fisk) ogsaa fik Hajer paa Krogene. Disse var værdiløse for Grønlænderne ud over Leveren, der kunde sælges i Butikken. Nogle Aar efter Aarhundredskiftet begyndte man ved Kolonistedet efter nordgrønlandsk System at fiske Hajer med svære Liner, større Kroge og raadent Spæk og Kød som Madding. Dette medførte, at Grønlænderne ude i Distriktet lidt efter lidt gik over til samme Fremgangsmaade. Fiskeriet af Hajer tog yderligere Fart, da Hajskind blev

Tabel 9 a. Distriktets Fangst af Fisk 1899/1900—1918/19.

Aar	Hajlever	Ind- handlede Torsk	Ind- handlede Hellefisk	Befolk- ningens Forbrug af Fisk	Befolk- nings- antallet
	kg	kg	kg	kg	
1899/1900	6210	0	0	786000	2620
1900/01	11385	0	0	808200	2694
1901/02	8050	0	0	820500	2735
1902/03	17020	0	0	836700	2789
1903/04	33350	0	0	846300	2821
1904/05	55200	0	0	861900	2873
1905/06	67850	0	0	874200	2914
1906/07	83605	0	0	878400	2928
1907/08	46575	0	0	870600	2902
1908/09	103155	0	0	880500	2935
1909/10	150190	0	0	887700	2959
1910/11	185840	0	22563	888900	2963
1911/12	205505	0	68432	885600	2952
1912/13	215970	0	83186	901500	3005
1913/14	164220	0	82762	916500	3055
1914/15	124775	0	171390	931800	3106
1915/16	172378	0	182086	942300	3141
1916/17	176175	0	256722	912900	3043
1917/18	206083	0	163545	933000	3110
1918/19	92797	238064	127388	957300	3191

gjort til Genstand for Indhandling. Da Indhandlingen af Hajskind senere standsedes periodevis, fortsattes Hajfiskeriet i ret udstrakt Grad, navnlig i den Periode af Aaret, hvor Fangerne laa ude ved Fangstøerne og afventede Sæltrækket. Efterhaanden som Torskefiskeriet fik en stærkt voksende Betydning, gik Hajfiskeriet tilbage, idet det ikke kunde betale sig for Grønlænderne at søge Hajerne paa Dybder af 2—300 Favne, naar de kunde tage Torsk paa 15 Favne Vand. (Indhandlingsprisen for Hajlever var i 1930/31 10 Øre pr. kg, medens Prisen for Torsk i opskaaret og afnakket Tilstand var 7 Øre pr. kg, og Prisen for Torskelever var 10 Øre pr. kg).

Medens det tør antages, at al Hajlever blev indhandlet i de første Aartier, gik Grønlænderne, da Sælfangsten svigtede, over til i stigende Grad at bruge Hajlever som Lampetran, saaledes at Indhandlingen i denne Periode kun er Udtryk for en Mindstestørrelse af Produktionen.

Endvidere er det af Interesse i denne Sammenhæng at gøre opmærksom paa, at der antagelig har været saa mange Hajer i Distriktet, at det kan antages, at den svingende Mængde i Indhandlingen skyldes Ændringer i Grønlændernes Indstilling overfor denne Fangst (herunder Forekomsten af Torsk og Ændringer i de af Styrelsen fastsatte Priser).

Tabel 9b. Distriktets Fangst af Fisk 1919/20—1938/39.

Aar	Hajlever	Ind- handlede Torsk	Ind- handlede Hellefisk	Befolk- ningens Forbrug af Fisk	Befolk- nings- antallet
	kg	kg	kg	kg	
1919/20	138397	165236	134432	966600	3222
1920/21	141610	102858	225409	976500	3255
1921/22	137838	196470	249649	991800	3306
1922/23	149689	157572	221642	1012800	3376
1923/24	179528	307479	416439	1026600	3422
1924/25	225506	267327	316240	1025700	3419
1925/26	153224	167546	244964	1022100	3407
1926/27	178003	499008	170074	1036200	3454
1927/28	147950	1027186	136295	1055400	3518
1928/29	169210	802210	119002	1059600	3532
1929/30	100673	1365419	108850	1075200	3584
1930/31	49107	1538564	85581	1102200	3674
1931/32	37258	1632125	11699	1127700	3759
1932/33	30347	2167886	14716	1138200	3794
1933/34	29841	1414319	30040	1147800	3826
1934/35	75551	2216975	6309	1155900	3853
1935/36	91782	1518888	0	1128300	3761
1936/37	67565	1345580	0	1110300	3701
1937/38	57281	1269043	260	1130400	3768
1938/39	50685	637114	56019	1144200	3814

Befolkningens Forbrug omfatter foruden de to Fiskearter, der har Handelsværdi i Europa Torsk og Hellefisk, ogsaa Angmagssat'en (Lodden), Uvak'en (Fjordtorsk), Laksen, Helleflynderen, Rødfisken, Havkatten, Ulken m. m. Der findes ingen direkte Oplysninger om Forbruget, men RINK (Bind III, S. 252) anslaaer, at Sydgrønlands Befolkning, der paa det Tidspunkt bestod af 6128 Individier forbrugte 2 Millioner kg Fisk, hvilket giver et aarligt Forbrug pr. Individ af ca. 326 kg, altsaa omtrent 1 kg Fisk pr. Dag beregnet i fersk Tilstand. Dette Skøn vil sikkert ogsaa nu svare til Forbruget i Distriktet. Dette har altid været fiskerigt, og Fisken har altid været en Reserveernæring for Grønlænderne. Arten af Fisk har varieret betydelig, efter at Hellefisken, Angmagssat'en og Uvak'en er gaaet tilbage og Torskemængden steget stærkt. Laksen, Rødfisken og Havkatten har været konstant; der er saaledes næppe Grund til at antage større Forbrugssvingninger, og vi har derfor i Tabellerne 9 a og b regnet Fiskeforbruget proportionalt med Befolkningens Størrelse, men har for ikke at skønne for højt i vore Beregninger nedsat det aarlige Forbrug pr. Individ til 300 kg.

Efterhaanden som Befolkningens Interesse for Forbrug af europæiske Produkter voksede, var det, da Befolkningen voksede, og Mulig-

heden for Sælfangst begrænsedes, ønskeligt, at der fandtes nye Metoder, hvorved Befolkningens Kontantindtægter kunde forøges. Allerede under den videnskabelige Tjalfeekspedition til Davisstrædet havde den senere Professor zoologiae Ad. S. JENSEN paavist, at der i Lichtenau fjorden og Fjordene omkring Narssaq (Nordprøven) paa store Dybder fandtes betydelige Mængder af Hellefisk, hvis Kød som saltet var et godt Handelsprodukt. I 1910/11 oprettedes paa Forslag af Professor JENSEN de første Fiskeristationer (Karsorsat ved Sydprøven og ved Handelspladsen Narssaq og nogle Aar senere ved Sarfat beliggende paa den sydlige Side af Lichtenau fjorden). Danske Fiskere iscenesatte dette Fiskeri og lærte Grønlænderne at fiske fra Baad med Langliner (tidligere havde Grønlænderne kun benyttet almindelige Haandsnører til Pilkning). De fangne Hellefisk blev behandlet og nedsaltet paa Stationerne og Produktet sendt til København. Den grønlandske Befolkning fik herved Kontanter baade ved Salg af Fisken og som Arbejdere ved Behandlingen. Hellefiskeproduktionen voksede stærkt i en Aarrække og naaede sit Maximum med 416439 kg i 1923/24. Fra dette Aar gik Fangsten jævnt tilbage, hvilket dels skyldes, at Fiskemængden gik tilbage antagelig som Følge af Temperaturstigning i Vandet, dels at Mængden af Kabliau (Stortorsk) i Distriktet voksede stærkt, og dels at Grønlænderne havde større økonomisk Fordel af denne Fangst, der paa denne Tid gav et sikrere Udbytte.

Medens der hidtil havde været store Mængder af Strandtorsk (Uvkat) i Distriktet som i det øvrige Sydgrønland, forsvandt denne Fisk med den stigende Havtemperatur. Samtidig ankom Havtorsken (Kabliau'en) i stigende Mængder til Distriktet; om Forekomsten af denne Fisk henvises til Grønlands Statistik Hefte I.

Torsken fangedes i den første Tid væsentligt til Husbehov, idet kun Leveren kunde sælges til Handelen. Da der ved Fiskeristationerne snart fangedes Torsk i samme Omfang som Hellefisk, lod man disse Stationer forsøgsvis (første Gang i 1918/19) indkøbe og behandle Torsken dels til Saltfisk og dels til Klipfisk; det fremstillede Produkt hjemsendtes til Salg i Danmark.

Da Forsøgene faldt heldigt ud, udvidedes Indhandlingen til ogsaa at foregaa ved de øvrige Handelssteder, og der oprettedes endog Fiskeristationer ved nogle af de større Bopladsler. Her lærte Grønlænderne at behandle Fisken, idet de antoges ved Stationerne som Daglejere. Fisken behandlede ved de større Steder ved stærkt rindende rent Vand, skaffet til Veje ved motordrevne Pumpeværker, hvorved Fisken kom i fuldstændig ren Tilstand i Saltehusene, og herved opnaedes et Produkt af Saltfisk, som paa Verdensmarkedet kunde opnaa de bedste Priser.

Efterhaanden som Befolkningen successivt opdroges som Fiskere og i den gode Behandling af Fisken, kunde man fra Styrelsens Side gaa

Tabel 10 a. Indhandlingen i Julianehaabs Kolonidistrikt 1899—1900.

Handelsstedet	Sælspæk	Haj- og Torsk-lever	Bjørne-skind	Ræveskind		Sælskin		Fjer	Omsat til Kon-tanter		Indtægt pr. Fa-milie (å 5 Per-soner)	
				blaa	hvide	store	mindre		Kr.	Øre	Kr.	Øre
	kg	kg	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.	kg	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Itivdleg	0	0	0	2	2	14	393	3,0	205	05	11	25
Hua ¹⁾	60950	575	12	12	16	102	998	54,0	5927	80	84	70
Nanortalik ¹⁾	59110	345	3	81	33	76	231	590,5	5773	20	78	25
Sagdlit ¹⁾	50140	230	1	37	17	119	364	114,0	4571	75	219	80
Sydprøven	15870	805	2	74	53	63	220	384,0	2184	35	14	75
Sårdloq ¹⁾	27830	230	0	32	29	71	314	290,5	2794	10	148	60
Julianehaab	26220	1265	2	102	130	35	73	134,0	3121	60	43	35
Narssaq.....	12305	2415	0	77	81	9	209	119,5	1823	45	34	30
Qagssimiut	23575	345	0	83	153	46	265	190,5	2853	80	80	25
Ialt...	276000	6210	20	500	514	535	3067	1880,0	29255	10	55	85
Produkternes Part af Indhandl.sum ..	22080 ⁰⁰	372 ⁶⁰	640 ⁰⁰	2580 ⁵⁰	907 ⁰⁰	349 ⁴⁵	1385 ⁵⁵	940 ⁰⁰	29255	10		

¹⁾ Betegner midlertidige Fangstpladser, hvortil Fangerne i de egentlige Sælfangstmaaneder kommer rejsende fra deres faste Opholdssteder.

over til at indkøbe Fisken i stadig mere bearbejdet Form. I 1928 gik man over til at indkøbe Torsken i opskaaret og afnakket Tilstand, og i Midten af 1930'erne stillede man stedse flere Steder Krav om, at Fisken ogsaa skulde være rensat.

Fra Midten af 1920'erne steg Mængden af indhandlede Torsk meget stærkt, saaledes som det fremgaar af Tabellen, idet det dog maa bemærkes, at Tallene ikke umiddelbart kan sammenlignes, da Statistiken omhandler Indkøbsmængderne, saaledes at man rettelig kunde lægge ca. 50 % til fra det Tidspunkt, hvor Styrelsen kræver, at Fisken skal være opskaaret og afnakket (1928/29). Grønlanderne gik i disse Aar over fra at have deres Erhverv overvejende baseret paa Sælfangst til at have den overvejende baseret paa Torskefiskeri. Dette Fiskeri fortsattes uanset, at Styrelsen, paa Grund af de faldende Priser paa Saltfisk paa Verdensmarkedet, nedsatte Priserne paa de indkøbte Torsk. I Periodens Slutning ser vi en meget betydelig Tilbagegang, der skyldes, at Torskemængden i Distriktet aftog.

Foruden den ovenfor nævnte Produktion bør man nævne Indsamlingen af Bær, idet der i hele Distriktet findes en Rigdom paa Blaabær og Krækkebær. Vi antager med RINK (III Side 252) en aarlig Indsamling pr. Individ af 12,2 kg, idet han sætter Sydgrønlands Forbrug til 1000 Tdr. Bær = 75000 kg eller 12,2 kg pr. Individ. Denne Antagelse mener vi at kunne overføre til den her undersøgte Periode, og Produktionen er beregnet herefter.

Tabel 10 b. Indhandlingen i Julianehaabs Kolonidistrikt 1909—1910.

Handelssteder	Sælspæk	Haj- og Torskelever	Bjørneskind	Ræveskind		Sælskind		Ederfugleskinds-tæpper	Fjer	Omsat til Kontanter		Indtægt pr. Familie (à 5 Personer)	
				blaa	hvide	store	mindre			Kr.	Øre	Kr.	Øre
	kg	kg	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.	kg	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Sangmissoq	8050	1380	9	2	4	6	349	0	64,0	1358	95	65	35
Ilua	48645	345	16	7	3	30	806	0	120,5	5141	25	60	35
Nanortalik	42320	1150	5	43	16	31	449	91	502,0	5748	00	68	60
Sagdliit ¹⁾	26220	68540	1	2	0	34	272	6	97,0	6555	20	327	75
Sydprøven	15870	31395	2	67	29	32	327	11	268,0	4406	25	25	45
Sárdloq ²⁾	34730	5290	1	29	12	72	586	1	294,5	3884	05	196	15
Julianehaab	32660	32430	3	138	75	14	218	0	310,0	6429	90	78	05
Narssaq	18860	9085	0	87	80	10	233	0	177,0	3289	25	59	35
Qagssimiut	19550	690	0	128	137	45	240	4	420,5	3547	60	69	00
Ialt	246905	150305	37	503	356	274	3480	113	2253,5	40360	45	68	20
Produkternes Part af Indhandl.sum .	19752 ⁴⁰	9018 ³⁰	1720	4271	1207 ⁵⁰	178 ¹⁰	1568 ⁴⁰	1518	1126 ⁷⁵	40360	45		

¹⁾ Sydprøvens Befolkning laa paa Fangst her og fiskede Hajer, medens de afventede Sælernes Ankomst.

²⁾ Julianehaabs og Narssaqs Fangere drev Sælfangst her i Foraarsperioden.

Yderligere bør der ved Omtale af Produktionen nævnes, at Grønlænderne i Distriktet indsamler Brændsel, dels som Flydetømmer, der stadig ankommer med Storisen, Pileris, Lyng, Birk og Enebærbrænde samt Tørv. Man anslaaer Værdien til at andrage 20 Kr. pr. Hus om Aaret, hvad der vil blive medtaget i den senere Indtægtsberegning.

6. Kontantindtægter.

Befolkningens kontante Indtægter stammer først og fremmest fra Salg af de Produkter fra de producerede Fangsttyr, som Grønlænderne ikke bruger i deres egen Husholdning; dette gælder saaledes alle Ræve- og Bjørneskind, en stor, men aftagende Del af Sælspæk og Sælskind, den overvejende Del af Hajleveren og i Slutningen af Perioden Hajskind, en meget stor Del af Torsken og Fuglefjerene samt den sidste Del af Perioden Faareavlsprodukterne. Dernæst bestaar Kontantindtægterne af egentlige Arbejdsindtægter, der kan deles, eftersom det drejer sig om Fastansatte (Lønninger, Pensioner, Enkepensioner m. v.) eller om egentlige Daglejearbejder (Lastning og Losning af Skibe, Produktbehandlingen, Besætning paa Togte- og Rejsefartøjer, Vedligeholdelse og Nyopførelse af Bygninger af enhver Art m. m.). Endvidere kan Arbejdsindtægterne deles efter hvilken Institution der er Arbejdsgiver. Endelig tilkommer der Grønlænderne visse Beløb fra de kommunale Kasser,

Tabel 10 c. Indhandlingen i

Handelsstedet	Sælspæk	Haj- og Torskelever	Bjørneskind	Ræveskind		Sælskind	
				blaa	hvide	store	mindre
	kg	kg	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.
Sangmissoq	6899	1077	12	16	14	0	374
Ilua ¹⁾	51775	7227	6	10	23	17	249
Nanortalik	32284	3368	3	57	72	14	113
Sagdilit ²⁾	42987	47467	0	11	13	2	35
Sydprøven	18557	10352	2	53	36	2	11
Sårdloq ³⁾	24219	42097	1	56	23	24	129
Julianehaab	10265	7823	1	125	104	1	11
Narssaq	4886	16266	2	242	196	0	6
Qagssimiut	23620	2720	1	168	197	0	3
Ialt...	215492	138397	28	738	678	60	931
Produkternes Part af Indhandlingssummen	21549 ²⁰	11071 ⁷⁶	1606	9468	3345 ⁵⁰	49 ⁶⁰	558 ⁶⁰

¹⁾ Ved Ilua har Fangerne fra Sangmissoq Handelsdistrikt drevet Sælfangst. ²⁾ Ved Sagdilit har Nanortaliks og Syd-

Tabel 10 d. Indhandlingen i

Handelssteder	Sælspæk	Aadsele-spæk	Haj- og Torskelever	Bjørneskind	Ræveskind		Sælskind, mindre
					blaa	hvide	
	kg	kg	kg	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.
Sangmissoq ¹⁾	1380	0	1610	1	25	13	25
Augpilagtoq	2185	0	1725	0	33	73	12
Nanortalik	12765	0	3105	0	81	97	0
Sagdilit ²⁾	3795	0	12305	0	0	0	0
Sydprøven	1035	0	5865	0	107	80	0
Sletten	0	0	115	0	72	36	0
Sårdloq	2185	115	18170	0	49	19	0
Julianehaab	1265	25415	21390	0	71	58	0
Narssaq	2070	0	39675	0	219	137	0
Qagssimiut	8740	115	13915	0	146	188	5
Ialt...	35420	25645	117875	1	803	701	42
Produkternes Part af Indhandlingssummen	6090 ⁴⁰	1282 ²⁵	11733 ⁹⁰	75	16177	7099 ⁵⁰	25 ²⁰

¹⁾ Opmærksomheden henledes paa Sangmissoq og Sårdloq. Her er Familie-Indtægten misvisende, idet det store Resultat Fiskeri ved Sårdloq i Foraarstiden, medens de afventer Sæltrækket.

²⁾ Sagdilit er nu Sommer-Handelsplads, hovedsagelig besøgt af Erhververe fra Sydprovens Distrikt.

Julianehaabs Kolonidistrikt 1919—1920.

Eder- fugle- skinds- tæpper	Fjer	Torsk	Hellefisk	Ûvkat	Diverse Varer	Omsat til Kontanter		Indtægt pr. Familie (å 5 Personer)	
Stk	kg.	kg	kg	kg	Kr.	Kr.	Øre	Kr.	Øre
0	174	0	0	0	0	2123	86	40	40
0	199	0	0	0	96 ⁸⁰	6737	96	131	60
19	629	0	0	0	0	5465	74	49	50
0	109	0	0	0	0	8384	56	537	45
3	430	128547	91055,5	7364	0	17408	77	99	70
5	251	0	0	0	0	7010	36	224	50
0	665	7699	0	7015,5	0	4987	30	55	05
3	346	504	43376,0	14106,5	0	9443	64	142	20
68	590	0	0	0	0	7059	40	137	35
98	3393	136750	134431,5	28486	96 ⁸⁰	68621	59	106	50
1430	2035 ⁸⁰	8205	8065 ⁸⁹	1139 ⁴⁰	96 ⁸⁰	68621	59		

provens Fangere drevet Fangst. ⁹⁾ Ved Sardloq har Julianehaabs Fangere ligget paa Fangst.

Julianehaabs Kolonidistrikt i 1929—1930.

Haj- skind	Eder- fugle- skinds- tæpper	Fjer	Torsk til Saltning	Helle- fisk	Helle- flynder	Barder	Omsat til Kontanter		Indtægt pr. Familie (å 5 Personer)	
Stk.	Stk.	kg	kg	kg	kg	kg	Kr.	Øre	Kr.	Øre
0	0	73	107786	0	0	0	10893	44	439	25
0	0	302	152679	25812	0	0	18497	21	175	15
3	11	524	221487	0	0	0	25470	93	279	90
0	0	10	0	0	0	0	} 32375	23	224	50
1	0	260	288397	5030	1013	0				
0	0	41	134607	11462	0	0	15115	93	290	70
122	0	373	141954	0	0	0	16486	81	484	90
820	0	656	80739	0	0	50	14141	36	142	55
0	1	451	137343	66546	0	0	29395	67	265	30
408	39	962	100427	0	0	0	18283	48	331	20
1354	51	3652	1365419	108850	1013	50	180660	06	251	97
1354	710	2191 ²⁰	122897 ⁷¹	10885	101 ³⁰	4	180660	06		

skyldes, at mange Erhververe fra Augplagtoq driver Fiskeri ved Sangmissoq, ligesom Erhververe bosat i Julianehaab, driver

Tabel 10 e. Indhandlingen i

Handelssteder	Sæl- spæk	Aadsel- spæk	Haj- og Torske- lever	Bjørne- skind	Ræveskind		Sælskind	
					blaa	hvide	store	mindre
	kg	kg	kg	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.	Stk.
Sangmissoq ¹⁾	1924	0	62	1	3	15	0	476
Augpilagtoq	1658	0	118	7	22	15	0	224
Nanortalik	8917	0	116	2	49	64	0	56
Sagdlit ²⁾	9697	0	502	0	0	0	0	38
Sydprøven	9096	0	1790	1	21	25	1	136
Sletten	80	0	125	0	22	26	0	7
Sårdloq	8483	49	7463	0	19	10	1	134
Julianehaab	7082	0	1372	0	40	44	0	28
Igaliko	0	0	3121	2	42	16	0	0
Narssaq	5525	0	40644	1	47	45	0	108
Qagssimiut	8310	0	1823	1	33	106	4	217
Ialt ...	60772	49	57136	15	298	366	6	1424
Produkternes Part af Ind- handlingssummen	10850 ⁰⁴	1 ⁹⁶	5105 ²⁹	1180	6868	4243	15	2848

¹⁾ Opmærksomheden henledes paa Sangmissoq og Sårdloq. Her er Familieindtægten misvisende, idet det større Resultat Fiskeri ved Sårdloq i Forsommeren, medens Sæltrækket aventes.

²⁾ Sagdlit er Sommer-Handelsplads, hovedsageligt besøgt af Erhververe fra Sydprøvens Distrikt.

Sysselkasserne og Landskassen, ligesom der er uddelt Understøttelser og uddelt Konge- og Julekost. For at give et klart Billede af Befolkningens normale Forbrug har vi endvidere medregnet Efterskolens Forbrug til Elevernes Ernæring og Beklædning.

For at belyse Indhandlingens Betydning og Variation gennem Tiden har vi i Tabel 10 a, b, c, d og e opført Mængder indhandlet ved samtlige Handelspladser i Distriktet i Aarene 1899/1900, 1909/10, 1919/20, 1929/30 og 1938/39. Disse Mængder er for hvert Distrikt omsat til Kontanter efter de for Aaret gældende Indkøbs-(Indhandlings)priser, idet dog bemærkes, at for de Produkter, hvor der som Skind findes flere Priser (Kvaliteter), har vi foretaget en Fordeling efter et Forholdstal beregnet for Distriktet som Helhed. Den Indtægt, der paa denne Maade fremkommer som Totalresultat, stemmer derfor ikke paa Øre med den faktiske Indhandling i Distriktet, men Forskellen er saa ringe, at der formentlig kan ses bort fra den i den følgende Beregning.

I Tabellernes sidste Række er beregnet Indtægten for en Familie bestaaende af 5 Personer. Det maa dog straks bemærkes, at de store Forskelligheder, som vi finder mellem Udstederne, ikke alene skyldes Variationer i Befolkningens Indtægtsforhold, men ogsaa skyldes, at der i visse Perioder fandt betydelige Vandringer Sted til de bedste Fangsteder, i Foraarsmaanederne saaledes til Yderdistrikternes Fangstpladser

Julianehaabs Kolonidistrikt 1938—1939.

Haj- skind	Hav- katte- skind	Eder- fugle- skinds- tæpper	Fjer	Torsk	Helle- fisk	Rype- fjer	Omsat til Kontanter		Indtægt pr. Familie (à 5 Personer)	
Stk.	Stk.	Stk.	kg	kg	kg	kg	Kr.	Øre	Kr.	Øre
0	494	0	289	43237	0	0	4425	52	142	75
0	2983	0	624	16396	0	0	4796	31	98	30
0	454	0	1717	120689	373	58	11668	58	88	95
0	0	0	0	6764	0	0	16270	90	131	85
6	2354	1	705	174096	0	2				
0	1546	0	135	34559	51126	0	7845	61	141	60
0	1096	1	673	76637	0	0	8135	09	228	50
0	1521	0	881	33695	0	13	6049	08	42	70
0	118	0	56	29925	0	8	3326	97	70	75
0	1881	0	643	59466	4521	0	11464	22	121	70
30	937	35	1109	41650	0	0	8150	57	149	30
36	13384	37	6832	637114	56020	81	82132	85	107	64
43 ²⁵	6692	541	4099 ²⁰	35041 ²⁷	4588 ⁶⁴	16 ²⁰	82132	85		

skyldes, at mange Erhververe fra Auppilagtok driver Fiskeri ved Sangmissok, ligesom Erhververe bosat i Julianehaab driver

for Sæler, i Sommer- og Efteraarsmaanederne til Fiskepladserne. Yderligere maa bemærkes, at i den undersøgte Periode er visse Handelspladser nedlagt, medens andre er nyoprettede. Tabellernes Betydning ligger derfor særlig i den derigennem opnaaede Paavisning af Erhvervet i de enkelte Handelsdistrikter og Udviklingen heraf igennem den undersøgte Periode.

Naar Indtægterne er steget stærkere end Mængderne, skyldes det, at Priserne i Periodens Løb er ændret ret væsentligt. Indkøbspriserne for grønlandske Produkter har været fastsat saaledes, at de kommer til at ligge i Niveau med Ændringerne i Udsalgspriserne, idet man til Stagedighed har ønsket at drage Omsorg for, at Befolkningen havde nogenlunde ens Betingelser for at købe disse Varer. I Perioden indtil 1919 holdt man i Grønland nogenlunde konstante Priser uanset Ændringer paa Verdensmarkedet, men fra dette Aar har man ladet Prisniveauet i Grønland ændre sig med Priserne paa Verdensmarkedet, og man har derved faaet skiftende Prisniveau'er, hvilket vi senere skal komme tilbage til.

Betragter vi dernæst den anden Del af Kontantindtægterne, Arbejdsindtægterne, er det umuligt at foretage en Fordeling paa de enkelte Handelspladser, og vi har derfor foretaget en Sondring paa Grundlag af, hvilke Institutioner de enkelte Kontantindtægter stammer fra. For de

Fastansatte fremgaar dette umiddelbart af Regnskaberne. For Daglejernes Vedkommende findes deres Indtægter spredt over Aaret og over de forskellige Konti blandet med andre Udgifter. Det har været nødvendigt omhyggeligt at gaa Regnskaberne igennem, og de fundne Taler samlet i Tabel 11. I denne Tabel er der givet Oplysning om de samlede kontante Indtægter hvert femte Aar i den undersøgte Periode. Endvidere har vi i Tabellen medtaget den i forrige Tabel nævnte kontante Værdi af Indhandlingen. Tallene omfatter de samme 5 Aar, som er nævnt i Tabel 10, saaledes at vi faar den samlede Indtægt for den grønlandske Befolkning saavel i Totalbeløb som beregnet pr. Familie à 5 Personer. (Det bør maaske nævnes, at Husstanden ikke gennem hele Perioden har været af den samme Størrelse, idet man i den første Del havde flere voksne, gifte Børn boende i Hjemmet end tidligere; vi har ment det rigtigst at se bort fra dette, idet Befolkningens Fordeling mellem voksne og Børn gennem hele Perioden er konstant, og vi har derfor skønsvist for hele Tiden sat en Familie til 5 Personer). Tallene viser, at Kontantindtægten for Indhandlingen steg meget stærkt i de Aar, hvor man i Distriktet havde det store Torskefiskeri, men gik tilbage, da Fiskeriet gik ned og Indkøbspriserne nedsattes. Indtægterne for de Fastansatte er derimod fortsat med at stige, og udgjorde i 1938/39 det seksdobbelte af Indtægterne ved Periodens Begyndelse. Den samlede Sum for Arbejdslønninger er ligeledes steget stærkt særlig i de Aar, hvor mange Grønlændere antoges ved Fisketilberedningen. Stigningen i Indtægter fra de offentlige grønlandske Kasser skyldes i de første Aar den voksende Repartition (Udbetaling fra Kommunekasserne af en væsentlig Del af disses Overskud, jfr. den nærmere Beskrivelse heraf, som K. Oldendow har givet i forskellige Bøger); Indtægtsstigningen i den sidste Del af Perioden skyldes særlig Alderdomsunderstøttelsen, der paa Minister HAUGE'S Initiativ udbetales fra Danmark udenom det grønlandske Budget.

Tabellens sidste Linie angiver Familiens samlede Kontantindtægter, og vi ser, at denne er vokset betydeligt, og at den største Del af Stigningen skyldes de egentlige Arbejdsindtægter. Det vil imidlertid være af Interesse at sammenligne Kontantindtægterne med Mængden af de Varer, der kan købes for disse Kontantindtægter, og vi har derfor for hvert af Aarene beregnet et Pristal, som gaar ud fra det faktiske Forbrug i Grønland af de for Grønlænderne betydelige europæiske Produkter.

Ved Beregningen af det grønlandske Pristal for Perioden 1899/1900—1938/39 har man som Grundlag de nøjagtige Tal for Forbruget i Grønland af de enkelte Varekategorier, ligesom man har nøjagtige Oplysninger om de Priser, Varerne er solgt til over hele Grønland. Hertil kommer, at Kvaliteten af de Varer, der sælges i Grønland gennem hele Perioden i det store og hele har været ensartet. Derimod opstaar der principielle Vanskeligheder m. H. t. Valget af de Varekategorier, der lægges til

Tabel 11. Grønlandernes Kontant-Indtægter i Julianehaabs Kolonidistrikt.

F. A.	Indhandlet		Lønninger til Fast-ansatte, Pensioner, Overlevelsere, Underst. m. m.	Lønninger til Dag- lejere m. m.	Jule- og Kongekost	Efter- skolen		De off. grl. Kasser og Alderdoms- understøttelsen	Renter af indest. Ka- pital i Sparekassen	Diverse Anvisninger, Legater m. m.	Fisk og Vildt lev. til Institut. og Danske	Ialt Kontant- indtægt	Kontantindtægt pr. Fam. à 5 Personer
	af Handelen	af Faare- avlen				Hushold- ningen	Elev. Tøj og Lommepege						
1899/1900	Kr. 29225	Kr. 0	Kr. 19961	Kr. 4511	Kr. 837	Kr. 0	Kr. 0	Kr. 4904	Kr. 815	Kr. 600	Kr. 1150	Kr. 62003	Kr. 118
1904/05..	41423	0	29015	5871	959	0	0	6139	970	0	1150	85527	149
1909/10..	40360	0	30475	10577	985	0	0	7884	1118	825	1629	93853	159
1914/15..	51356	0	36071	21363	1042	0	0	8870	1428	0	1744	121874	196
1919/20..	68622	1471	54599	21659	1372	0	0	9600	2205	185	2150	161863	251
1924/25..	95434	5663	78132	59984	1721	0	0	15111	3660	1169	2172	263046	385
1929/30..	180660	20987	82213	93409	1734	0	0	34775	4194	2047	3240	423259	590
1934/35..	159669	21780	97808	86321	1393	3374	1884	40186	4464	3133	4767	424779	552
1938/39..	82133	21107	120484	89411	1698	5073	2429	37683	2963	4168	6307	373456	490

Grund for Pristallet, idet Grønlandernes Forbrug af de europæiske Varer igennem Perioden er undergaaet væsentlige Svingninger.

For at komme udover denne Vanskelighed og opnaa et Grundlag, der gennem Perioden nogenlunde svarer til det grønlandske Forbrug, er Perioden delt i to 20-Aarsperioder. For hver af disse er valgt de betydende Varekategorier (i det væsentlige de samme, men dog saaledes at visse Kategorier, der ikke solgtes i den førstnævnte Periode, er medtaget i den sidste som betydende). For den første af disse to Perioder har vi beregnet et Mængdetal som Gennemsnit af Forbruget ved Begyndelsen og Slutningen, idet Forbruget gennem Perioden i det hele har været jævnt stigende. For den anden Periode har vi valgt et Mængdetal bestemt af Gennemsnitsforbruget 1919/20, 1928/29 og 1938/39, idet Forbruget indenfor denne Periode har svinget noget, saaledes at man ikke vilde faa noget tilfredsstillende Billede ved at tage blot Begyndelses- og Slutningsaaret.

De medtagne Varekategorier er valgt ud fra det Synspunkt, at det gjaldt om at finde et Udtryk for den almindelige grønlandske Families normale Forbrug af Varer indført fra Europa, og Varer, der særlig bruges af Handelen eller Institutionerne, er derfor udeladt.

Vi har kontrolleret den anvendte Fremgangsmaade paa forskellige Maader, og de foretagne Undersøgelser har vist, at de beregnede Pristal i det store og Hele kan anvendes som Udtryk for det grønlandske Prisniveau for indførte Varer.

Opmærksomme Læsere af de saaledes beregnede Pristal vil have bemærket, at Prisudviklingen i Grønland afviger betydeligt fra Pris-

udviklingen i Danmark. Dette hænger for det første sammen med, at man før den første Verdenskrig kun normalt ændrede Priserne hver femte Aar, og at man paa Grund af særlige Forhold holdt uforandrede Priser i Perioden 1904—1919 (den danske Regering ønskede ikke, at Grønlanderne under den første Verdenskrig skulde være med til at bære dennes Byrder gennem et forhøjet Prisniveau). Fra 1924 har man i Grønland haft Prisændringer hvert Aar, og Priserne udarbejdes saaledes, at der lægges et forud vedtaget Tillæg til Indkøbspriserne for den kongelige grønlandske Handel.

En anden Aarsag til den forskellige Prisudvikling er, at de enkelte Varekategorier optræder med forskellig Vægt i det grønlandske og det danske Pristal. I Grønland spiller Rugmelets Pris saaledes en meget betydelig Rolle, og det kan bemærkes, at Rugmelet, der før den første Verdenskrig kostede 18 Øre pr. kg i 1926 var steget til 28 Øre, men i 1932 var faldet til 14 Øre og derefter i en Arrække sattes til 16 Øre pr. kg. For hugget Melis er denne specielle Prisudvikling endnu mere udpræget, idet Prisen før den første Verdenskrig var 50 Øre pr. kg, naaede et Maksimum i 1924 med 80 Øre pr. kg, for derefter successivt at falde til 28 Øre pr. kg i 1932, hvorefter det kom til at ligge paa godt 30 Øre i Periodens sidste Aar. Paa dette Grundlag har vi udarbejdet

Tabel 11 a, der viser Kontantindtægtens Realværdi 1899/1900—1938/39.

	Familiens Kontant- indtægt	Pengenes Købeevne	Familiens Kontant- indtægt reduceret
1899/1900	118	78,3	156
1904/05	149	82,0	181
1909/10	159	82,0	194
1914/15	196	82,0	239
1919/20	251	100,0	251
1924/25	385	119,9	321
1929/30	590	102,4	576
1934/35	552	84,9	651
1938/39	490	104,0	471

Stigningen i Befolkningens Kontantindtægt bliver saaledes reduceret ret betydeligt, naar man som i Tabel 11 a tager Hensyn til, at Pengenes Købeevne efter Slutningen af den første Verdenskrig er reduceret ret betydeligt. Den stigende Kontantindtægt er dog ikke i sig selv Udtryk for en Stigning i Befolkningens Levefod, idet der yderligere maa tages Hensyn til Naturalforbruget, og vi maa derfor søge at beregne dette, inden vi kan bedømme den samlede Levefod i Perioden.

7. Naturalforbruget.

Af den grønlandske Kødproduktion er kun den væsentligste Del af Faareprodukterne samt Rytter og Harer solgt, medens hele Resten har staaet til Befolkningens Disposition til direkte Forbrug. Det kan imidlertid særlig for den første Del af Perioden antages, at Grønlænderne ikke har forbrugt hele Kødproduktionen, der, som det fremgaar af det foregaaende, har været koncentreret om en forholdsvis kort Del af Aaret. Særlig under de store Fangstperioder er en Del raadnet op eller gaaet til Grunde paa anden Maade. Herom siger R. MÜLLER i den tidligere omtalte Bog: »Jagten og Vildtet i Sydgrønland« følgende Side 231—232:

»Kommer man til en af disse Klapmydseøer, naar der er god Fangst, ser man Klipperne helt røde af Blod og saa glatte af Tran, at man knap kan staa paa dem. Den ene store Klapmyds ligger ved Siden af den anden, dels blot opskaarne, dels helt urørte, medens store Bunker af Spæk og Kød flyder omkring paa Klipperne. . . . Det er uhyre Masser af Kød, der saaledes bringes til Veje, og man skulde tro, at hvis det altsammen blev tørret, kunde Grønlænderne slet ikke komme i Nød om Vinteren; men desværre er dette langt fra Tilfældet, dertil er Grønlænderne og særlig deres Kvinder, alt for meget Øjeblikkets Børn. . . . I Stedet for at tørre alt det Kød, de kunde overkomme, til Vinterforraad, lade de sig ofte nøje med kun at tørre en lille Del deraf og lade Resten ligge og raadne, og det uagtet de maaske lige Vinteren i Forvejen have knagsultet af Mangel paa Forraad, ja, det hænder endog, at de ikke engang gider skære Sælhundene op i Tide, saa baade Skind og Kød ligger og raadner i det stegende Solskin. . . .«

Denne Beskrivelse stemmer med Iagttagelser fra andre Danske paa den samme Tid (det meste af den første Halvdel af den her undersøgte Periode), ligesom den stemmer med RINK's Beskrivelser fra Midten af det foregaaende Aarhundrede. Derimod gælder Beskrivelsen ikke for de sidste 20—25 Aar, hvor det efter alle Iagttagelser kan siges, at den overvejende Del af Sælprodukterne udnyttes fuldt ud. Grønlændernes økonomiske Sans er i denne Periode og da særlig efter Kommuneraadsinstitutionens Oprettelse (1911) i Forbindelse med den voksende Oplysning gaaet betydelig frem. For de senere Aar kan man antage, at det producerede Kød er udnyttet, dog med Undtagelse af Kødet fra de ved Hvalfangsten indvundne Hvaler; herfra har en Del maattet kasseres, idet Grønlænderne dels ikke har været tilstrækkelig inde i Saltemetoden og dels har manglet Emballage til de nedsaltede Produkter; hertil kommer, at Hvalfangsten som oftest foregaar paa en Aarstid, hvor Tørring af Kødet ikke har været mulig.

Da man saaledes ikke kan regne, at hele Kødproduktionen er blevet fortæret af Befolkningen, har vi foreløbig valgt at søge at beregne den

Kødmængde, der som Fangst er stillet til Disposition for Ernæringen og at sætte det saaledes beregnede Tal i Forhold til Befolkningens Kaloriebehov.

Da Sælspækket ernæringsmæssigt bør stilles sammen med Kødet, har vi taget det med i denne Beregning, idet vi har antaget, at naar man beregner Spæk til Befolkningens Forbrug som Differencen mellem Produktionen og Indhandlingen, kan man regne med, at $\frac{2}{3}$ er forbrugt til Belysning og Varme og $\frac{1}{3}$ til Ernæring. I den undersøgte Periode er Spækproduktionen som nævnt gaaet stærkt tilbage, men vi antager, at Forholdet mellem Forbrug til Lys og Varme og til Ernæring er uforandret, idet man nu ogsaa faar Lys og Varme paa anden Maade (Hajlever, grønlandske Kul), medens man ved Ernæringen i nogen Grad er gaaet over til Forbrug af europæiske Fedtstoffer.

Vi har i det følgende regnet med nedennævnte Kalorieindhold af de forskellige Produkter (Tallene meddelt af Styrelsens Medicinalkonsulent A. BERTELSEN):

Sælkød (fedt)	pr. kg	2000	Kalorier
Hvalkød	—	1000	— ¹⁾
Sælspæk	—	7000	—
Bjørnekød	—	1250	—
Oksekød	—	1250	—
Faare- og Lammekød	—	1500	—
Fuglekød	—	1500	—

Befolkningens Kaloriebehov er efter Medicinalkonsulentens Skøn sat til 3500 Kalorier for voksne Mænd, 2800 Kalorier for voksne Kvinder, 1750 for Børn af begge Køn mellem 2 og 15 Aar; Børn under 2 Aar (ernæret overvejende ved Modernælken) 0. Befolkningens samlede Antal er paa Grundlag af Folketællingerne fordelt med 27 % voksne Mænd, 33 % voksne Kvinder og 34 % Børn af begge Køn over 2 Aar og 6 % under 2 Aar. Denne Opstilling stemmer ikke helt med europæiske Forhold, men maa antages at være den største Tilnærmelse til de Erfaringer, man kan gøre fra Grønland.

Beregningerne er samlede i Tabel 12; i denne er ikke medtaget alle de omhandlede 40 Aar, men vi har søgt at medtage saa mange Tal, at Forholdene ved Periodens Begyndelse (den gamle grønlandske Naturaløkonomi) og ved Periodens Slutning (den store Nedgang i Naturalforbruget og Overgang til europæiske Produkter) er fuldt ud belyst, medens vi for den mellemliggende Periode har medtaget hvert femte Aar. I Tabellen er medtaget Hvalkødet fra mindre Hvaler (Hvidhval

¹⁾ Vurdering under Hensyn til det indbragte Hvalkøds gennemsnitlige ernæringsmæssige Værdi.

Tabel 12. Kød- og Spækprodukter i Forhold til Kaloriebehovet 1899/1900—1938/39.

Aar	Sælkød	Sæl-spæk	Hval-kød	Fugle-kød	Andet Kød	Ialt Kød og Spæk	Samlet Kalorieværdi	Samlet Kaloriebehov	Procent
	kg	kg	kg	kg	kg	kg	Mill.	Mill.	Mill.
1899/1900	646266	48515	10480	38953	4200	748414	1706	2356	72,4
1900/01	724370	46254	10776	54369	4350	840119	1870	2422	77,2
1901/02	872655	86583	10940	64998	4050	1039226	2465	2460	100,2
1902/03	758940	82520	11156	55716	6150	914482	2198	2509	87,6
1903/04	863064	57626	11284	48692	2850	983516	2217	2537	87,3
1904/05	809438	54400	11492	56482	7800	939612	2106	2584	81,5
1909/10	627418	54115	11836	46682	6750	746801	1724	2661	64,7
1914/15	822198	65798	12424	104511	6750	1011681	2283	2794	81,7
1919/20	623957	63834	12888	70302	5400	776381	1820	2898	62,8
1924/25	408910	50958	81000	76166	4950	621984	1376	3075	44,7
1929/30	189735	29447	216000	75669	2450	513301	918	3224	28,4
1934/35	180000	21593	189000	69577	3550	463720	809	3465	23,3
1935/36	184689	31621	243000	55094	3850	518254	922	3383	27,2
1936/37	98000	11677	81000	54721	3700	249098	446	3328	13,4
1937/38	300000	34577	0	81491	4000	420068	970	3389	28,6
1938/39	350000	38076	0	141559	5650	535285	1186	3431	34,5

og Marsvin), der ikke har været omtalt tidligere, idet denne Fangst har været uden væsentlig Betydning.

Tabellen viser tydeligt, at der i Perioden har været en meget omfattende Nedgang i Kød mængden og navnlig i de sidste 20 Aar; der er dog betydelige Svingninger fra Aar til Aar som Følge af Svingninger i Fangsten; Tabellens sidste Talrække viser Forholdet mellem Kød mængdens Kalorieværdi og Befolkningens Kaloriebehov og viser tydeligt den indtraadte Forandring. I 1901/02 vilde det saaledes have været muligt for Befolkningen, hvis intet af Kødet var gaaet til Spilde, at dække hele deres Kaloriebehov alene med Kød, medens man i Periodens sidste Aar kun var i Stand til at dække 20 à 30 %.

Da Tabel 12 udtrykker det centrale i Udviklingen af Befolkningens Behovs-Dækning, har vi gengivet Tabellens Hovedtal i et Diagram (Fig. 2), der viser den overvældende Nedgang i Sælens Betydning for Befolkningen, ligesom den viser de Bestræbelser, saavel fra Styrelsens (Hvalfangsten) som fra Befolkningens egen Side (Fuglefangsten) for at skabe nye Muligheder for Dækning af den store Efterspørgsel af Kød.

Foruden Kød- og Spækproduktionen har Fiskeproduktionen og Bærindsamlingen haft Betydning for Dækning af Naturalbehovet. Vi har i Tabel 13 samlet denne Produktions Kalorieværdi og har hertil lagt Kødproduktionen, saaledes at Tabellens sidste Kolonner viser den samlede

Ydelse af de grønlandske Produkter i Kolonner, det samlede Kaloriebehov derimellem.

Med Hensyn til Tabellens Forbrug af Fisk maa vi oplyse, at vi som tidligere nævnt har sat Grønlændernes Forbrug af Fisk af forskellig Art til 300 kg pr. Individ pr. Aar. Man maa imidlertid dele Fisken mellem de federe Fiskearter (Laks, Rødfisk, Hellefisk og Angmagssat), hvis Kalorieværdi rundt regnet er 2000 Kalorier kr. kg, og de magre Fisk (overvejende Torsk), hvis Kalorieværdi er 750 Kalorier pr. kg. Der foreligger ikke Oplysning om, hvorledes Forbruget fordeler sig mellem de forskellige Fiskearter, men det kan skønnes, at Forbruget af den magre Fisk er gaaet relativt frem, Forbruget af den fede relativt tilbage. Vi har paa Grundlag af Skøn antaget, at Forbruget af fede Fisk kan anslaaes til 400.000 kg, idet Befolkningstilvæksten opvejes af, at Befolkningen nu har daarligere Tid til denne Fangst paa Grund af Torskefiskeriet. Resten af de 300 kg pr. Individ pr. Aar er opført som mager Fisk (Torsk); dette giver nogen Stigning af Torskeforbruget pr. Individ pr. Aar, og man kunde rejse Spørgsmaalet, om ikke den store Torskerigdom har givet den endnu større Stigning i Forbruget. Hertil maa bemærkes, at Befolkningen maa antages at være trættet af et stort Torskeforbrug, og det har, som det fremgaar af det følgende, ogsaa vist sig, at Befolkningen i meget stor Udstrækning er gaaet over til at bruge europæisk Proviant.

Til nærmere Forstaaelse af Tabellen maa endvidere oplyses, at Forbruget af Bær som foran nævnt er sat til 12,2 kg pr. Individ. Da der ikke findes nærmere Oplysning om Mælkeproduktionen, er Forbruget skønsmæssigt ansat til 10.000 kg pr. Aar (10 Malkekøer à 1000 kg). Et kg Bær er sat til 350 Kalorier og et kg Mælk til 650 Kalorier.

Tabel 13 giver i det væsentlige samme Billede af Befolkningens Dækning med Naturalydelser som Tabel 12. I den ældste Del af den undersøgte Periode var Naturalproduktionen omkring 30 % over Behovet. Dette maa forstaaes saaledes, at der i visse Perioder om Foraaret har været et meget stort Overskud af Kalorier i Kødproduktionen. En Del af dette blev tørret til Vinterforbrug, medens en meget stor Del ikke blev udnyttet, men fik Lov at raadne op. For Periodens sidste Aartier udnyttedes derimod saagodt som alt Sælkød og Fuglekød.

Det samme gælder utvivlsomt Fiskeproduktionen, idet der i Aarets gode Fiskeperiode sikkert er gaaet betydelige Mængder i og for sig god Fisk til Grunde. Naar Grønlænderne har kunnet faa Kød, har de ikke taget i Betænkning at lade Fisken raadne; det kan saaledes erindres, at der visse Aar gennem Styrelsens Hvalfangst blev stillet betydelige Kødmængder til Disposition, og naar det var Tilfældet, tog man intet Hensyn til den disponible Fisk, og det var vanskeligt at faa Grønlænderne

Kød og Spæk til Ernæringsbrug.

Sælkød----- *Fuglekød*—————
Sælspæk..... *Andet Kød*-----
Svætkød----- *Kød ialt*+++++++

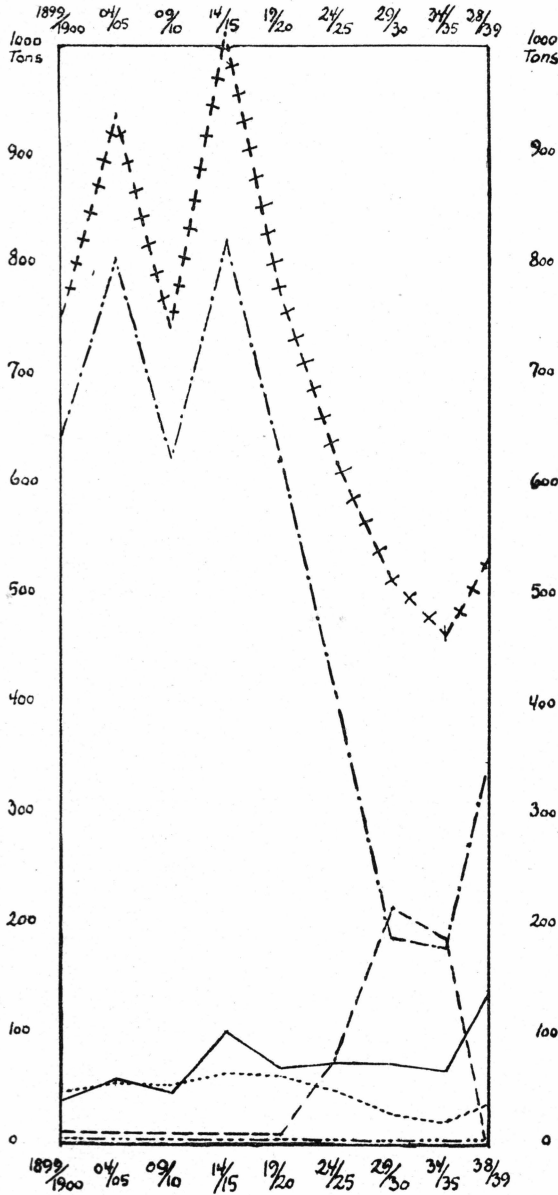

Fig. 2. Diagram til Tabel 12.

Tabel 13. Naturalieproduktionen i Forhold til Kaloriebehovet
1899/1900—1938/39.

Aar	Antal Grøn- læn- dere	Samlet Kød- produk- tion	Fisk i frisk ubehandlet Form		Mælk	Bær	Ialt Ka- lorier	Ka- lorie- behov	Pro- cent
			fed	mager					
		kg	kg	kg	kg	kg	Mill.	Mill.	
1899/1900	2620	748414	400000	386000	10000	31964	2813	2356	119,4
1900/01	2694	840119	400000	408200	10000	32866	2994	2422	123,6
1901/02	2735	1039226	400000	420500	10000	33367	3598	2460	146,2
1902/03	2789	914482	400000	436700	10000	34225	3344	2509	133,9
1903/04	2821	983516	400000	446300	10000	34416	3370	2537	132,8
1904/05	2873	939612	400000	461900	10000	35050	3271	2584	126,4
1909/10	2959	746801	400000	487700	10000	36100	2909	2661	109,3
1914/15	3106	1011681	400000	531800	10000	37893	3501	2794	125,3
1919/20	3222	776381	400000	566600	10000	39308	3065	2898	105,7
1924/25	3419	621984	400000	635700	10000	41711	2666	3075	86,7
1929/30	3584	513301	400000	675200	10000	43724	2246	3224	69,6
1934/35	3853	463720	400000	755900	10000	47006	2199	3465	63,4
1935/36	3761	518254	400000	728300	10000	45884	2291	3383	67,7
1936/37	3701	249098	400000	710300	10000	45152	1801	3328	54,1
1937/38	3768	420068	400000	730400	10000	45969	2340	3389	69,0
1938/39	3814	535285	400000	744200	10000	46531	2567	3431	74,8

til at tilberede Fisken, saa den kunde holde sig til Vinterforraad i de knappere Tider.

Man maa dog af Tabellerne kunne uddrage den Erfaring, at i den ældre Periode gav Distriktets Naturalproduktion Befolkningen Adgang til at dække i hvert Fald 90 % af dens Behov; igennem Perioden konstaterer vi en fortsat Tilbagegang, saaledes at man i Periodens Slutning naar ned til, at Behovsdækningen af grønlandske Produkter ikke ligger meget over 50 %, naar vi tager i Erindring, at de i Tabellen nævnte Kaloriemængder kom til Disposition meget uregelmæssigt gennem Aarets forskellige Maaneder.

Det maa dog bemærkes, at der er væsentlige Forskelligheder mellem de enkelte Handelsdistrikter; det kan saaledes nævnes, at Syddistriktet har været økonomisk væsentligt ringere end de øvrige Distrikter, og dette skyldes hovedsagelig, at Befolkningen i dette Distrikt har været mindre energisk, ikke saa tilbøjelig til at opsamle Vinterforraad af forekommende gode Fangster og i det hele staar længere tilbage end den øvrige Befolkning. Der er endvidere en betydelig Forskel mellem Kolonistedet, hvor der er mange Fastansatte og mange Daglejere ved Institutionerne, men tilsvarende faa Fiskere og Fangere og Forholdene ved

Udsteder og Bopladser. Man maa saaledes antage, at Befolkningen ved Kolonistedet langt fra faar 50 % af sit Behov dækket af selverhvervede grønlandske Produkter.

For den Del af Befolkningens Behov, som ikke dækkes af de i Distriktet producerede grønlandske Produkter, er Befolkningen henvist til for sine Kontantindtægter at søge Behovene dækket gennem Indkøb i Butikkerne ved Kolonistedet og Handelspladserne.

Naturalproduktionen har foruden ved Ernæringen haft meget stor Betydning for Befolkningens Forsyning med Belysning, Brændsel, Klæder og Erhvervsredskaber. Det er allerede nævnt, at vi har anslaaet, at $\frac{2}{3}$ af Grønlændernes Forbrug af Spæk anvendtes til Belysning og delvis til Opvarmning; dette er en betydelig Mængde, idet vi for 1902/03, der kan anses for et nogenlunde normalt Aar, har beregnet den samlede Spækproduktion til 495.040 kg; heraf solgtes til Butikken 247.480 kg, saaledes at det grønlandske Forbrug var 247.560 kg. De $\frac{2}{3}$ heraf, som vi antager brugtes til Belysning og Varme, bliver 165.040 kg eller ca. 300 kg pr. grønlandsk Familie. Dette var fuldt ud tilstrækkeligt til Belysning og kunde paa Grund af Spækkets høje Brændværdi foruden at give den nødvendige Belysning tillige yde et godt Bidrag til Opvarmningen af Datidens smaa grønlandske Boliger. Tager vi som Eksempel fra den sidste Periode Aaret 1935/36, var Spækproduktionen beregnet til 120.468 kg, hvoraf der indhandlede 25.606 kg. Til Brug fra Grønlænderne 94.862 kg, saaledes at der til Brug til Brændsel og Belysning kun var 63.241 kg, altsaa en meget betydelig Nedgang, idet der nu kun er beregnet 84 kg pr. Familie, hvilket knap giver den nødvendige Belysning, saaledes at Grønlænderne nu maa anvende ikke helt smaa Mængder Haj- og Torskelever.

Som Led i Naturalproduktionen maa yderligere nævnes det Brændsel Grønlænderne selv hentede som Træ eller Tørv. Dette var i Periodens første Aar tilstrækkeligt til at supplere Sælspækket, men efterhaanden som dette gik tilbage, var Befolkningen henvist til at købe grønlandske Kul i Butikken til deres større Huse. I Aarene 1899—1900 brugtes der i Julianehaabs Distrikt 163,5 t engelske Kul; i 1938/39 var Forbruget 77 t udenlandske og 726 t grønlandske Kul. Medens Grønlænderne ikke har brugt Kul førstnævnte Aar, kan det antages, at de i 1938/39 har brugt ca. 200 t grønlandske Kul.

Særlig stor Betydning har Sælskindene haft i den ældre Periode. Vi har paa Grundlag af de tidligere omtalte af RINK opstillede Synspunkter udarbejdet Tabel 14, der i særlig Grad viser Fordelingen af de disponible Sælskind paa de forskellige Anvendelsesomraader. Denne Tabel gaar kun til og med 1924/25, hvor det bliver umuligt for Befolkningen fortsat at dække sit Behov paa samme Maade som tidligere.

Tabel 14. Sælskindenes Anvendelse.

	1899/1900	1904/05	1909/10	1914/15	1919/20	1924/25
Til Fangstbrug:						
Til Kajakker (store Skind)	2211	2265	2247	2283	2307	2199
- Konebaade (store Skind)	1998	2016	2034	1854	2214	702
- Kobberemme (store Skind)	75	75	75	75	75	50
- Fangstklæder (store Skind)	760	799	826	780	765	711
- — (mindre Skind)	1267	1199	1240	1170	1147	1087
- Fangstblærer (mindre Skind)	253	266	275	260	255	266
- Spækposer (store Skind)	75	75	75	75	75	30
Tilsammen	6639	6695	6772	6497	6838	5045
Til Klæder og Fodtøj:						
Til Klæder og Fodtøj (store Skind)	1048	1795	995	1772	1131	768
- — - — (smaa —)	4439	6600	3736	8468	5903	3672
- — - — (spraglede —)	100	100	100	100	100	100
Tilsammen	5587	8495	4831	10340	7134	4540
Ialt	12226	15190	10603	16837	13972	9585
RINK's Beregning	11979	12545	12792	12807	13378	12175
Forskel	+247	+2645	÷1189	+4030	+594	÷2590

Vi ser af denne Tabel, at det faktiske Forbrug af Sælskind i den undersøgte Perodes første 20 Aar i det store og Hele har været i Overensstemmelse med, hvad RINK ansaa for at være rimeligt Behov for Befolkningen. Nogle af Aarene har været særlig gode, og Grønlønderne har da været i Stand til at dække Mangler fra andre og daarligere Aar. Fra 1920 bliver en saadan Behovsdækning ikke mere mulig. Vi ser, at Grønlønderne meget hurtigt har undladt at betrække deres Konebaade (og erstattet dem med Træbaade), men ikke engang dette har muliggjort, at Befolkningen har kunnet faa Skindklæder i samme Omfang som tidligere. Dette har paa den ene Side bevirket en Import af Sælskind fra Nordgrønland (smaa Skind til Klædebrug) og paa den anden Side henvist Befolkningen til forøget Indkøb i Butikken (Sejldug til Kajakbetræk, europæiske Klæder m. m.).

8. Totalindtægten.

Det fremgaar af de foregaaende Afsnit, at det beror paa en fuldkommen Misforstaaelse, naar nogle Kritikere har ment at kunne beregne et grønlandsk Distrikts Levevilkaar efter den Kontantindtægt, der faas

ved at sælge Fangsten i Butikken, og det bliver heller ikke tilfredsstillende, selvom man til Fangstindtægten lægger Indtægten som Fastlønnede og ved Daglejearbejde.

En saadan Opgørelse er som bekendt ikke engang rigtig for danske Husmænd og Fiskere, idet disse i høj Grad lever af deres Naturalproduktion, og dette Forhold gør sig i langt højere Grad gældende i Grønland.

Nogen større Berettigelse kan der være i de Betragtninger, som man finder hos en Række mere konservative Forfattere, der som RINK, NANSEN, BLUHME og KLÆR omend paa forskellig Maade og i forskellig Grad fremhævede, at Grønlænderne var bedst tjent med at leve af deres egen Produktion, og at man derfor ikke skulde forsøge at forøge Indhandlingen og dermed Salget af indførte europæiske Produkter.

Den skarpeste Fremhævelse af denne Betragtning findes i KLÆR: Dansk Indflydelse i Grønland 1906, der Side 88 udtaler:

»Man vil da blive forstaaet, naar man siger, at det, det drejer sig om i vort Forhold til Grønlænderen er, om han bør raades til, respektivt ledes til at gøre sin Tilværelse afhængig af Sælen eller Butikken? Disse to Ord betyder for ham, som vi have set det i det foregaaende, to forskellige Økonomier, og dermed alle Livets Foreteelser, saavel de af lavere som af højere Orden:

»Sælen« betyder nationalt Erhverv og uløseligt dertil knyttede Samfundsformer, Bevarelsen af Nationen som saadan, alt ordnet af Naturen selv —

»Butikken« betyder indført Erhverv, Denationalisering og nye Ordninger i Samfundet arrangerede af Mennesker.

Tabel 15. Omregningstabel for Naturalieforbruget i Ører.

Aar	Sælkød		Sælskind				Sælspæk		Haj- og Torskelever	Aadselspæk	Bjørnekød	Oksekød	Mælk	Kohuder	Kalveskind	Faar og Lam	Fuglekød	Fugleskind	Fisk af alle Sorter			Bær	Senetraad											
	kg	kg	store		mindre	spraglede	kg	kg											kg	kg	kg			kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg
			Stk.	Stk.																														
1899/1900 .	20	20	90	78	54	500	9 ³ / ₅	7 ¹ / ₅	4 ⁴ / ₅	30	40	10	3340	300	—	12	5	4	10	200														
1904/05 ...	20	20	90	78	54	500	9 ³ / ₅	7 ¹ / ₅	4 ⁴ / ₅	30	40	10	3340	300	—	12	5	4	10	200														
1909/10 ...	20	20	90	78	54	500	9 ³ / ₅	7 ¹ / ₅	4 ⁴ / ₅	30	40	10	3340	300	—	12	5	4	10	200														
1914/15 ...	20	20	90	78	54	500	9 ³ / ₅	7 ¹ / ₅	4 ⁴ / ₅	30	40	10	3340	300	—	12	5	4	10	200														
1919/20 ...	25	20	120	100	75	1000	12	10	6	35	50	12	3340	300	—	15	6	5	10	200														
1924/25 ...	30	20	240	180	120	1500	18	15	6	50	50	12	3340	300	—	15	6	6	10	200														
1929/30 ...	40	20	240	180	120	2000	22	12	6	50	75	15	3340	300	1000	20	8	7	15	300														
1934/35 ...	40	20	360	300	240	2000	20	10	5	50	75	20	3340	300	1000	30	8	6	15	300														
1938/39 ...	40	20	360	300	240	2000	22	11	5	50	75	20	3340	300	1000	30	8	6	15	300														

Tabel 16. Naturalieforbrugets anslaaede Værdi i Kroner

Aar	Sælkød	Hvalkød	Fuglekød	Andet Kød: Bjørne-, Økse- og Lamme- kød	Mælk	Fisk	Bær
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1899/1900	129253	2096	4674	1380	1000	31440	3196
1904/05	161888	2298	6778	2460	1000	34476	3505
1909/10	125483	2367	5602	2145	1000	35508	3610
1914/15	164439	2485	12541	2145	1000	37272	3789
1919/20	155989	2577	10545	2070	1200	48330	3930
1924/25	122673	16200	11425	2475	1200	61542	4171
1929/30	75894	43200	15134	1975	1500	75264	6559
1934/35	72000	37800	20873	2975	2000	69354	7051
1938/39	140000	0	42468	4025	2000	68652	6980

For at gentage det: fuld økonomisk og — gennem Danmarks Garanti — politisk Uafhængighed paa den ene Side; paa den anden: absolut økonomisk Afhængighed og som Forholdene føre det med sig dermed ogsaa uundgaaelig ogsaa politisk«

Medens en saadan Betragtning endnu kunde gøres gældende i 1906, har vor Oversigt over Sælfangsten vist, at den umuligt kan gælde endnu, og at Befolkningen vilde være udsat for at lide Hungersnød, hvis den ikke tillige havde de europæiske Handelsvarer.

Det er derfor vor Opfattelse, at Nationalproduktionen og Butikken bør sidestilles, og vi maa derfor for at kunne give en Vurdering af Befolkningens Levevilkaar forsøge en Sammenlægning af Naturalforbruget og Kontantindtægten, og dette maa helst foretages paa en saadan Maade, at man kan sammenligne den totale Indtægt i de forskellige Aar med hinanden.

For Kontantindtægten kan Tallene sammenlignes, hvis man foretager en Reduktion af de beregnede Indtægter ved Hjælp af tidligere omtalte Pristal, der angiver 100 Kr.'s Købeevne i europæiske Produkter til forskellige Tider.

For Naturalindtægternes Vedkommende maa vi søge Naturalforbruget omregnet til en Pengeværdi, der nogenlunde kan sammenlignes med den Pengeværdi, man iøvrigt havde i Grønland i den undersøgte Periode; det vil her være urigtigt at forsøge at finde Verdensmarkedspriserne og dermed Priserne i Danmark til Sammenligningsgrundlag, idet disse Priser maaske kan have nogen Betydning for enkelte Danske, der faar største Delen af deres Forbrugsvarer fra København, men de er uden enhver Betydning for Grønlænderne saavel i deres Forbrugsvalg som i deres indbyrdes Handel. Det er derfor væsentlig bedre at søge de

beregnet hvert femte Aar, efter de i Tabel 15 opførte Priser.

Sælskind		Sprag- lede Sælskind	Sælspæk	Haj- og Torske- lever	Aadsel- spæk	Diverse: Fugle- skind Kohuder m. m.	Grøn- landsk Brænd- sel	Ialt	Antal Familier à 5 Per- soner	Natu- ralie- indtægt pr. Familie
store	mindre									
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
4969	3218	500	13972	216	0	1119	7940	204973	524	391
5730	4355	500	15667	216	0	1183	8960	249016	575	433
5129	2836	500	15585	216	0	1194	9800	210975	592	356
5566	5345	500	18950	4197	0	1240	10520	269989	621	435
7025	5479	1000	22980	6047	0	1420	11420	280012	644	435
8467	6030	1500	27517	9625	300	957	11860	285942	684	418
4179	2869	2000	19435	8072	600	1064	12340	270085	717	377
2391	11462	2000	12956	7332	500	1079	14040	263813	770	343
4293	15034	2000	25130	7865	0	1079	13480	333006	763	436

Priser anvendt, som benyttes i den grønlandske Befolknings indbyrdes Handel gennem Tiden; som Udgangspunkt herfor har vi benyttet den Pris, Handelen sælger disse Produkter for i Grønland (Udhandlingsprisen); i visse Tilfælde (spraglede Sælskind) udhandles Sælskind ikke gennem Butikken, men direkte mellem Grønlænderne til væsentlig højere Priser, og vi har her benyttet Prisen Mand og Mand imellem. Paa denne Maade har vi faaet de i Tabel 15 givne Omregningstal for Naturalforbruget.

For de Naturalprodukter, der har mindre Betydning, er ved Omregningen benyttet Tal, der er fastsat paa tilsvarende Maade.

For det indsamlede Brændsel, for hvilket nærmere Oplysninger savnes, har vi sat den skønsmæssige Værdi til 20 Kr. pr. Hus. Ryper og Harer er som tidligere omtalt ikke medregnet som Naturalindtægter men som Kontantindtægter ved Salg til Danske.

Ved at multiplicere de tidligere omtalte Mængder med de i Tabel 15 nævnte Omregningstal faar vi i Tabel 16 et beregnet Tal for Naturalforbrugets skønnede Værdi. Vi ser, at medens Indtægten af Naturalproduktionen udtrykt i Kalorier gaar stærkt tilbage, viser Indtægten af Naturalproduktionen udtrykt i Kroner efter de gennem Aarene gældende Priser en ikke ubetydelig Stigning. Dette skyldes særlig Stigningen i Priserne paa Sælkød og Sælskind, samt at den store Fiskemængde er omsat til stigende Priser. Vi ser af Tabellen, at udtrykt i Kroner viser Sælkødet Tilbagegang, medens særlig Fiskeprodukterne viser betydelig Fremgang. Den store Tilbagegang i Sælproduktionen har fremkaldt en Prisstigning, der dog ikke har været saa stor, at Indtægten af disse Produkter har kunnet holde sig konstant. Den konstante Produktion af Fisk til Forbrug giver en stigende Pengeværdi.

Formaalet med Omregningen til Pengeværdi af Naturalproduktionen har først og fremmest været at bestemme Befolkningens Totalindtægt. Dette er gjort ved at lægge Naturalværdien, Indhandlingen og andre kontante Indtægter sammen, og dette er foretaget i Tabel 17.

Tabel 17. Grønlandernes Totalindtægt i Julianehaabs Distrikt 1899/1900—1938/39, beregnet efter de grønlandske Priser.

Aar	Naturalie- indtægten	Kontantindtægten		Total- indtægten
		Indhandlings- værdien	Andre kontante Indtægter	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1899/1900	204973	29225	32778	266976
1904/05	249016	41423	44104	334543
1909/10	210975	40360	53493	304828
1914/15	269989	51356	70518	391863
1919/20	280012	70093	91770	441875
1924/25	285942	101097	161949	548988
1929/30	270085	201647	221612	693344
1934/35	263813	181449	243330	688592
1938/39	333006	103240	270216	706462

Vi ser af Tabellen, at den samlede Indtægt for Befolkningen i Distriktet gennem den undersøgte Periode er steget ret betydeligt. Det bliver nu et Spørgsmaal at undersøge, om man deraf kan slutte, at Befolkningens Levevilkaar er steget tilsvarende. Dette kan man ikke umiddelbart, fordi Befolkningen er steget, og vi har derfor i Tabel 18 omregnet Tallene i Tabel 17 til at være pr. Familie à 5 Personer. Tabellen viser paa Grund af Befolkningstilvæksten, at Indtægten pr. Familie vel er steget, men ikke saa stærkt som Totalindtægten. Denne Stigning er

Tabel 18. Indtægt pr. Familie i Julianehaabs Distrikt 1899/1900—1938/39 beregnet efter grønlandske Priser.

Aar	Antal Familier à 5 Personer	Natural- indtægten	Indhandlings- indtægt	Andre kontante Indtægter	Samlet Indtægt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1899/1900	524	391	56	62	509
1904/05	575	433	72	77	582
1909/10	592	356	68	91	515
1914/15	621	435	83	113	631
1919/20	644	435	109	142	686
1924/25	684	418	148	237	803
1929/30	717	377	281	309	967
1934/35	770	343	236	316	895
1938/39	763	436	136	354	926

særlig fremkommet i Perioden 1920—30, hvor Distriktets Mængde af Havtorsk steg stærkt. I 1930'erne finder vi nogen Tilbagegang, og denne kan føres tilbage dels til Naturalproduktionen og dels til Indhandlingen af grønlandske Produkter.

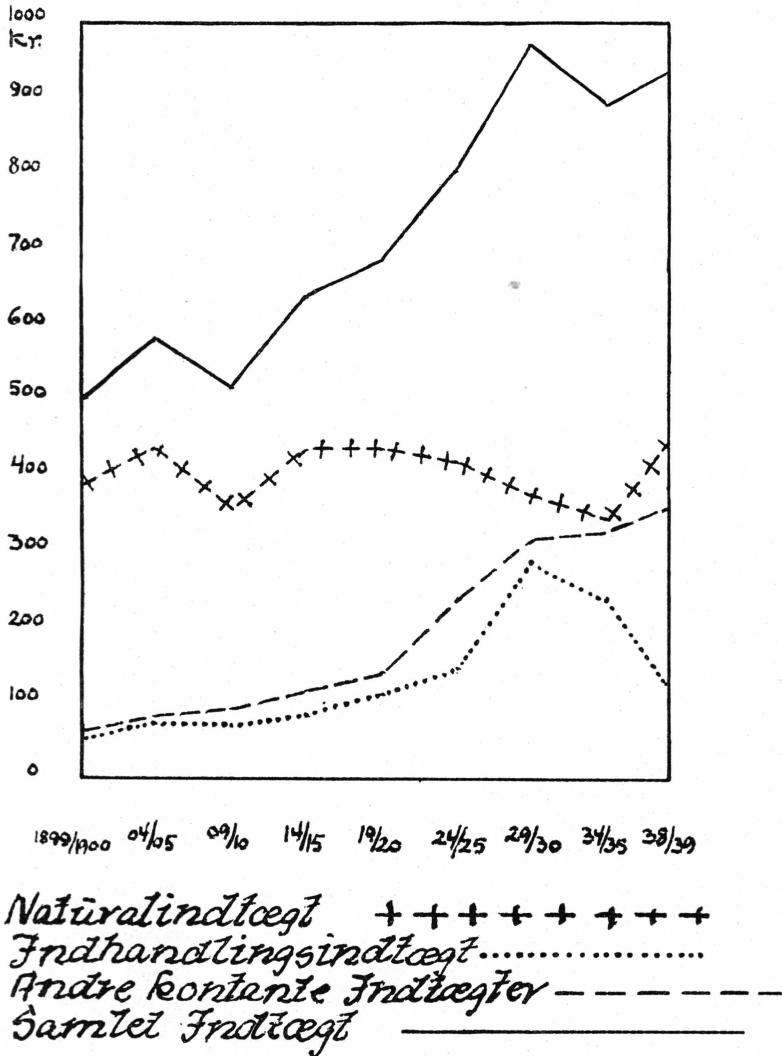

Fig. 3. Diagram til Tabel 18.

Til nærmere Illustration af Tallene i Tabel 18 har vi gengivet dem i et Diagram (Figur 3), der tydeligt viser, at den stedfundne Udvikling af Befolkningens Indtægt skyldes dels Indhandlingen, dels og endnu mere dens øvrige kontante Indtægter.

Det bliver nu Spørgsmaalet om Tallene for Familieindtægten kan sammenlignes indbyrdes eller med Tal for Indtægtsforholdene i Danmark

Tabel 19. Naturalieforbrugets anslaaede Værdi i Kroner

Aar	Sælkød	Hvalkød	Fuglekød	Andet Kød: Bjørne- Okse- og Lamme- kød	Mælk	Fisk	Bær
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1899/1900	161567	2096	5843	1650	1200	39300	3196
1904/05	202360	2298	8472	2910	1200	43095	3505
1909/10	156855	2367	7002	2543	1200	44385	3610
1914/15	205550	2485	15677	2543	1200	46590	3789
1919/20	155989	2577	10545	2070	1200	48330	3930
1924/25	102228	16200	11425	1913	1200	51285	4171
1929/30	47434	43200	11350	1653	1200	53760	4373
1934/35	45000	37800	10437	2653	1200	57795	4701
1938/39	87500	0	21234	3388	1200	57210	4653

eller andetsteds. For Kontantindtægternes Vedkommende, kan man, da disse anvendes til Indkøb af Butiksvarer foretage en Omregning ved Hjælp af Pristallene. For Naturalindtægten er en saadan Fremgangsmaade imidlertid ufarbar, fordi der maa tages Hensyn til, at der i den store Fangstperiode har været saa meget Kød til Disposition, at en væsentlig Del er gaaet til Spilde, og derfor ikke bør medregnes ved en Sammenligning af Levevilkaarene i de enkelte Aar. Hertil er vi imidlertid ikke i Stand, førend vi har foretaget en Beregning over, hvad der maa antages at være kasseret, og vi vil derfor foreløbig søge en Beregning udført paa anden Maade. Til Brug herved har vi i Tabel 19 foretaget en Udregning af Naturalproduktionen paa Grundlag af dens Priser, og som Udgangspunkt herfor har vi valgt Priserne i 1919/20 (det Aar, der er valgt til Udgangspunkt for Pristalsberegningen af de europæiske Produkter), idet vi regner med en Pris af Faar og Lam paa 10 Kr. pr. Stk.

Ud fra Beregningen af Realindtægten af Kontanterne og det Skøn over Betydningen af Naturalindtægterne, der er foretaget i Tabel 19, har vi faaet Sammenstillingen i Tabel 20. Naar denne ikke viser nogen Stigning af den totale Indtægt af større Betydning, er dette i Strid med det Skøn, man har gennem en umiddelbar Iagttagelse af Grønlandernes Levevilkaar i de 40 Aar; Forklaringen paa denne Modsætning mener vi maa søges i, at Grønlanderne nu i højere Grad end tidligere har været i Stand til at udnytte alle foreliggende Muligheder, saaledes at Befolkningens Behovsdækning med de samme økonomiske Muligheder paa Grund af større økonomisk Evne er blevet bedre.

Vi gaar derefter over til at tage Stilling til, om den beregnede Realindtægt kan sammenlignes med Realindtægten i Danmark. En saadan Sammenligning maa imidlertid foretages med den største Forsigtighed.

beregnet hvert femte Aar efter de 1919/20 gældende Priser.

Sælskind		Sprag- lede Sæl- skind	Sæl- spæk	Haj- og Torske- lever	Aadsel- spæk	Diverse: Fugle- skind, Kohuder m. m.	Grøn- landsk Brænd- sel	Ialt	Antal Familier à 5 Per- soner	Natu- ralie- Indtægt pr. Fa- milie
store	mindre									
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
6462	4469	1000	17465	300	0	1250	7940	253738	524	484
7443	6049	1000	19584	300	0	1327	8960	308503	575	537
6674	3938	1000	19482	300	0	1342	9800	260498	592	440
7225	7424	1000	23688	5830	0	1396	10520	334917	621	539
7025	5479	1000	22980	6047	0	1420	11420	280012	644	435
4234	3769	1000	18345	6417	300	957	11860	235304	684	344
2090	1793	1000	10601	6727	600	884	12340	199005	717	278
797	3582	1000	7773	7332	500	894	14040	195504	770	254
1431	4698	1000	13707	7150	0	894	13480	217545	763	285

Prisniveauet i Grønland 1920 kan ikke sammenlignes med Prisniveauet i Danmark samme Aar, idet man har ført en Prispolitik, der har tilsigtet at holde Grønland udenfor den særlige Krigskonjunktur. Hertil kommer, at en Sammenligning heller ikke kan foretages umiddelbart, fordi Prisrelationerne i Grønland er helt andre end Prisrelationerne i Danmark. Et kg Sælkød kostede saaledes i Julianehaabs Distrikt i 1920 25 Øre, medens f. Eks. et kg Sukker kostede 60 Øre og et kg Rugmel 20 Øre. Man kan derfor ikke umiddelbart foretage en Sammenligning mellem Indtægter i Grønland og Danmark og maa indskrænke sig til at foretage

Tabel 20. Den grønlandske Families Realindtægt
1899/1900—1938/39.

Aar	Kontant- indtægt efter Pristal	Natural- indtægt efter Prisen 1920	Tilsammen
	Kr.	Kr.	Kr.
1899/1900	156	484	640
1904/05	181	537	718
1909/10	194	440	634
1914/15	238	539	777
1919/20	251	435	686
1924/25	321	344	665
1929/30	576	278	864
1934/35	651	254	905
1938/39	471	285	756

en skønsømmæssig Vurdering. Et saadant Skøn mener vi os berettiget til at foretage, fordi den ene af Forfatterne har haft et indgaaende Kend-

skab til Distriktet i den undersøgte Periode, og Skønnet gaar da ud paa, at den grønlandske Befolknings Levevilkaar i den undersøgte Periode ikke har været væsentlig ringere end Levevilkaar for Husmænds- og Fiskerfamilier i fattigere Egne i Europa.

9. Behovsdækning af europæiske Produkter.

Oplysning om Behovsdækningen med europæiske Produkter faas gennem de detaillerede Oplysninger, man har om Salget fra Distriktets Forbrugsprotokoller. Det statistiske Grundlag bliver saaledes her af en noget anden Karakter end den foregaaende Statistik, idet Forbrugsprotokollerne indeholder Oplysning om det samlede Forbrug i Distriktet altsaa ogsaa de danske Familiers Privatforbrug og Institutionernes Forbrug, og dette maa have i Erindring i det følgende. Vi mener dog at kunne medtage Tallene, naar vi indskrænker os til de Forbrugsvarer, der har været af særlig Betydning for den grønlandske Befolkning. For at belyse Udviklingen er det som i det foregaaende tilstrækkeligt at lade Statistiken omfatte 9 Aar af Perioden (hvert femte Aar).

I Tabel 21 og 22 har vi beregnet Forbruget af de væsentligste Proviantssorter i kg saavel Total som pr. Individ.

Tabel 21. Forbruget af Proviantssorter ved Salg fra Butikken 1899/1900—1938/39.

Aar	Margarine og Svinefedt	Gule Ærter og br. Bønner	Gryn og Ris	Mel- og Melprodukter	Sukker	Kaffe (raa)	The	Svedsker, Rosiner og Figner	Kalorier
	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	Mill.
1899/1900.	174	5425	9229	47133	8266	5823	91	2951	261
1904/05...	300	5399	9798	45390	11093	6628	175	3480	272
1909/10...	679	6705	12567	66811	12258	5112	248	3089	367
1914/15...	1042	6995	13362	87775	17951	5858	436	4700	477
1919/20...	2378	65	25074	118045	20206	5008	605	4884	622
1924/25...	2811	6451	22081	148575	39891	8370	879	7230	833
1929/30...	9267	8185	39245	212995	79163	7920	2131	13267	1310
1934/35...	14083	5849	42825	258972	118918	6779	2665	10930	1720
1938/39...	9057	2990	42539	182625	93856	4098	2364	7463	1286

Tabel 21 viser den meget store Stigning i Forbruget af europæiske Produkter, og vi ser, at Grønlanderne i Distriktet gennem deres kontante Indtægter har været i Stand til at supplere Tilbagegangen i de direkte producerede Stoffers Kaloriemængde.

For at klargøre dette Forhold nærmere har vi i Tabel 22 a beregnet Forbruget af de ovenfor nævnte Proviantssorter pr. Individ (i Divisor er her medtaget de europæiske Beboere i Distriktet). Denne Tabel viser den store Stigning i Forbruget pr. Individ; vi ser, at Forbruget af Fedtstoffer fra Butikken er steget til mere end det 30-dobbelte, Forbruget af Gryn og Ris er steget til det 3-dobbelte, af Melstoffer til det 3- à

Tabel 22 a. Forbruget af Proviantssorter ved Salg fra Butikken 1899/1900—1938/39 beregnet pr. Individ.

Aar	Margarine og Svinefedt	Gule Ærter og br. Bønner	Gryn og Ris	Mel- og Melprodukter	Sukker	Kaffe (raa)	The	Svedsker, Rosiner og Figner
	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg
1899/1900	0,07	2,05	3,47	17,75	3,11	2,19	0,03	1,11
1904/05	0,10	1,86	3,38	15,65	3,83	2,28	0,06	1,20
1909/10	0,23	2,25	4,22	22,41	4,11	1,72	0,08	1,03
1914/15	0,33	2,23	4,25	27,98	5,72	1,87	0,14	1,49
1919/20	0,73	0,02	7,68	36,21	6,20	1,54	0,19	1,50
1924/25	0,82	1,87	6,42	43,19	11,59	2,43	0,26	2,10
1929/30	2,56	2,36	10,84	58,85	18,99	2,19	0,59	3,67
1934/35	3,62	1,50	11,00	66,49	30,54	1,74	0,68	2,80
1938/39	2,35	0,77	11,04	47,40	24,37	1,06	0,61	1,93

4-dobbelte, af Sukker til det 8- à 10-dobbelte; derimod viser Kaffe-forbruget en betydelig Tilbagegang i de senere Aar, hvorimod Theforbruget er steget.

Særlig Interesse har det at analysere Forbruget af Mel og Melprodukter pr. Individ i dets enkelte Bestanddele, og dette har vi gjort i Tabel 22 b.

Tabel 22 b. Forbruget af Mel og Melprodukter pr. Individ i dets enkelte Bestanddele.

Aar	Skibsbrød	Skonrogger	Kiks	Rugmel	Rugsigtemel	Hvedemel
	kg	kg	kg	kg	kg	kg
1899/1900	2,66	3,00	0,08	11,00	0,50	0,51
1904/05	1,93	3,22	0,08	9,08	0,38	0,96
1909/10	2,61	2,42	0,13	14,56	0,91	1,78
1914/15	1,79	2,54	0,35	20,74	0,30	2,26
1919/20	1,69	4,92	0,37	25,99	0,16	3,08
1924/25	1,50	4,14	0,30	32,76	0,31	4,18
1929/30	1,59	4,77	0,62	41,34	0,36	10,17
1934/35	0,37	3,78	4,25	36,51	5,32	16,26
1938/39	0,47	1,50	4,80	26,48	3,28	10,87

Af denne Tabel ser vi, at der i dette Forbrug er foregaaet en meget betydelig Forskydning fra de grovere til de finere Sorter, idet vi finder den største Stigning paa Omraader som Hvedemel, Kiks og Rugsigtemel; det kan bemærkes, at næsten hele Rugmelsforbruget sælges i Form af Brød bagt ved Handelens Foranstaltning, og det samme er Tilfældet med Rugsigtemelet de senere Aar; derimod sælges Hvedemelet direkte til Befolkningen, der selv benytter det til Bagning.

Til nærmere Illustration af Befolkningens Ernæring i en begrænset Aarstid (August—September) og ved Kolonistedet Julianehaab gengiver vi som Tabel 23 a, b og c efter Tandlægebladet 1940 Side 293 en Oversigt over Maaltider for 100 Personer paa een Dag paa Grundlag af Undersøgelser foretaget af Tandlæge P. O. PEDERSEN.

Tabel 23 a. Een Dags Morgenmaaltid hos 100 Personer i Julianehaab (August—September 1939).

The ¹⁾				Kaffe ¹⁾				Brød ²⁾	Kiks og Bær	Havregrød	Intet	Ialt
og Brød ²⁾	og Skonrogger	og Skibsbrød	alene	og Brød ²⁾	og Skonrogger	og Skibsbrød	alene					
54	7	9	11	—	1	1	1	11	2	1	2	100

¹⁾ Altid med rigelig Sukker.

²⁾ Her og i det følgende, hvor intet andet er anført, som oftest Rugbrød uden — sjældnere med — Margarine.

Disse Tabeller viser tydeligt Butikkens overordentlig store Betydning ved Kolonistedet, men vi maa dog henlede Opmærksomhed paa, at der det nævnte Aar ikke fandt Hvalfangst Sted, ligesom August—September er middelmaadige Sælfangst-Maaneder, samt at Forfatteren selv er inde paa, at Kosten er udpræget sæsonbestemt.

Til nærmere Belysning af de indførte Fødevarers Betydning for Ernæringen har vi foretaget følgende Opstilling i Tabel 24, idet bemærkes, at det danske Befolkningselements Forbrug for disse Produkter skønsvis er sat lig det grønlandske. Den herved fremkomne Fejl er dog ikke større end den Fejl, der vil fremkomme ved, at et Antal mindre betydningsfulde Produkter ikke er medregnet i Oversigten.

Af Tabel 24 fremgaar, at Befolkningen gennem hele Perioden har været i Stand til mere end at dække sit Kaloriebehov. For at klarlægge dette nærmere har vi i Tabel 25 omregnet Tallene i Procent. Vi ser heraf, at Naturalproduktionens Bidrag har været aftagende, medens de indkøbte Produkters Bidrag har været tiltagende, saaledes at Naturalproduktionen ved Periodens Slutning kun giver lidt over det halve Bidrag til Dækning af Kaloriebehovet i Forhold til Periodens Begyndelse,

Tabel 23 b. Een Dags Middags- og Aftenmaaltider hos 100 Personer i Julianehaab (August—September 1939).

Maaltid	Ret	I Grønland producerede Fødemidler										Indførte Fødemidler								Ialt Personer		
		Sælspæk	Kød				Fisk				Gryn		Kaffe el. The	Hvedebr., Kage, Skibskiks	Gule Ærter	Suppe paa tørret Frugt						
			Sæl, kogt	Sæl, tørret	Søfugle, kogt + Suppen	Husdyr, kogt el. stegt	Rødfisk, kogt	Torsk		Laks, kogt	Lodder, tørrede	Krækkebær o. el. Blaabær					Grød		Suppe		m. Brød	u. Brød
m. Mælk	u. Mælk	m. Mælk	u. Mælk																			
Middag	kun een	1	2	11(4) ¹⁾	9(5)	.	4	.	.	1	1	4	1	10	.	2	.	1	47
	første af to	2	.	8(1)	16(4)	2	6	2 ²⁾	.	1	.	.	.	2	.	.	3	.	
	anden af to	3	1	3	.	1	1	18	14	1	.	.	11
	første af tre	3	2(1)	.	.	1 ³⁾	.	1	.	1	2	1	
	anden af tre	3	1	2	.	.	1	2	2	.	.	.	26
	tredie af tre	1 ²⁾	.	3	.	.	.	2	4	1	.	.	
Aften	kun een	3	.	.	1	.	.	.	3	.	55	.	4	.	.	26	
første af to	4	7	.	1	.	.	7	.	.	.	6	1	.	.	.		8
anden af to	1	7	.	.	.	12	5	1	.	.	8	
første af tre	1 ³⁾	.	.	2	3	2		8
anden af tre	2	1	1 Lever ³⁾	1	2	1	.	.	8	
tredie af tre	1	1 ²⁾	.	.	.	1	.	.	.	2	3	.	.	.		8

1) Tallene i Parenthes betyder: heraf med Kartoffler.

2) + lidt Spæk.

3) Leveren spises ogsaa kogt.

medens de indkøbte Produkter ved Periodens Slutning yder en 4 à 5 Gange saa stor en Andel, som ved Periodens Begyndelse.

Den samlede Dækning af Behovene er beregnet til at svinge mellem 142,4 % og 110,3 %. Dette viser, at der til Stadighed i et Aar betragtet som Helhed har været et ernæringsmæssigt Overskud til Disposition;

Tabel 23 c. Desuden spiste 52 af de 100 Personer Extramaaltider (Formiddag, Eftermiddag eller Aften). I saadanne Maaltider indgik
Antal Gange:

The eller Kaffe	Rugbrød	Bær	Kiks, Kage, Hvedebrød	Skonrogger	Grød	Figner	Chokolade	Tørfisk
25	23	22	19	7	1	1	1	1

det maa imidlertid erindres, at Fangsten foregaar periodevis, og at Befolkningen i de gode Perioder har haft et betydeligt Overskud, der er gaaet til Spilde gennem Forraadnelse. Den almindelige Erfaring synes at vise, at der i de senere Aar udnyttes en væsentlig større Del af de til Disposition værende Ernæringsmængder, og dette hænger sammen med den oftere omtalte Tilbagegang i Sælfangsten. Naar den sidste Halvdel af den undersøgte Periode viser et Overskud paa godt¹⁾ 10 %, skyldes dette antagelig kun i mindre Grad Tilintetgørelse af Kød (Hvalfangsten), og det maa antages, at Overskuddet i det væsentlige maa kunne henføres til Fisken, enten ved at en Del af den fangede Fisk har faaet Lov til at forraadne, eller ved at store Dele af Befolkningen har været lidt interesseret i Fisk som Fødemiddel, at de ikke har fisket det foran beregnede Kvantum trods dettes Tilstedeværelse.

Tabel 24. Kaloriebehov og dettes Dækning for Perioden 1899/1900—1938/39. Alt i Millioner Kalorier.

Aa	Beregnet Kaloriebehov	Dækning ved Naturalproduktion ialt	Dækning ved indkøbte Produkter ialt	Samlet Dækning ialt
	Millioner Kalorier	Millioner Kalorier	Millioner Kalorier	Millioner Kalorier
1899/1900	2356	2813	261	3074
1904/05	2584	3271	272	3543
1909/10	2661	2909	367	3276
1914/15	2794	3501	477	3978
1919/20	2898	3065	622	3687
1924/25	3075	2666	833	3499
1929/30	3224	2246	1310	3556
1934/35	3465	2199	1720	3919
1938/39	3431	2567	1286	3853

¹⁾ Det bør bemærkes, at der ved enkelte Bopladser, især i Syddistriktet, af og til forekommer Sulteperioder, men disses Størrelse og (formentlig ikke store) Betydning for ovenstaaende kan ikke belyses talmæssigt.

Tabel 25. Kaloriebehov og dets Dækning i Perioden 1899/1900—1938/39 udtrykt i Procent.

Aar	Kaloriebehov	Dækning ved Naturalproduktion	Dækning ved indkøbte Produkter	Samlet Dækning
Tabel 25.				
1899/1900	100	119,4	11,1	130,5
1904/05	100	126,6	10,5	137,1
1909/10	100	109,3	13,8	123,1
1914/15	100	125,3	17,1	142,4
1919/20	100	105,8	21,5	127,3
1924/25	100	86,7	27,1	113,8
1929/30	100	69,6	40,7	110,3
1934/35	100	63,5	49,6	113,1
1938/39	100	74,8	37,5	112,3

Det vil endelig være naturligt at sætte den her vundne Erkendelse i Forhold til den i Tabel 20 givne Oversigt over den grønlandske Families Indtægt; det vil nemlig kunne fremhæves, at de Kød- og Fiskeprodukter, der ikke benyttes, ikke kan betragtes som egentlig Indtægt. Vi har derfor i Tabel 26 foretaget en Korrigering af de i Tabel 20 givne Oplysninger om Familieindkomsten ved at fradrage Naturalindtægten en Sum, der skulde svare til den Del af Naturalproduktionen, der ikke udnyttes. Dette er foretaget ved at reducere Naturalindtægten med

Tabel 26. Den grønlandske Families Totalindtægt korrigeret.

Aar	Kontantindtægt efter Pristal	Naturalindtægt korrigeret	Tilsammen
	Kr.	Kr.	Kr.
1899/1900.....	156	371	527
1904/05.....	181	392	573
1909/10.....	194	358	552
1914/15.....	239	379	618
1919/20.....	251	342	593
1924/25.....	321	302	623
1929/30.....	576	252	828
1934/35.....	651	225	876
1938/39.....	471	254	725

samme Procent, som den overskydende Kaloriemængde udviser. Vi faar herefter en Talrække, der skulde vise Befolkningens Indtægt paa en saadan Maade, at Tallene kan sammenlignes.

Fig. 4. Billede af Julianehaab (gengivet efter A. BERTELSEN: Grønlandsk medicinsk Statistik og Nosografi. Bind II, Side 75).

Efter vor Opfattelse kan man af disse Tal slutte, at den grønlandske Befolkning i Julianehaabs Distrikt har forbedret deres Levevilkaar i den undersøgte Periode med rundt regnet 50 %. Derimod kan Tallene i Tabel 26 selvfølgelig paa ingen Maade benyttes til en Sammenligning med Indtægtstal fra andre Steder, idet Prisrelationerne i Grønland som paavist har været helt særprægede.

Ved Siden af den ovenfor nævnte Overgang fra Ernæring ved Hjælp af Distriktets egne Produkter til delvis Ernæring ved Hjælp af indførte europæiske Produkter, maa nævnes, at Befolkningen i Perioden i stort Omfang er gaaet over til at benytte europæiske Varer saavel til Beklædning, Fodtøj, Renholdelse, Husbygning samt til europæiske Nydelsesmidler (Tobak etc.), saaledes at Grønlændernes Forbrug i den undersøgte Periode er blevet væsentlig mere differentieret, og man mener at kunne sige, at Grønlænderne i Julianehaabs Distrikt nu har omtrent saadanne Levevilkaar (Føde, Klæder, Bolig, Luksus af forskellig Art), som de eventuelt kunde have haft, hvis deres Produktion og Indtægt ved Aarhundredeskiftet havde været ca. 50 % større.

Det vil formentlig falde udenfor denne Undersøgelses Rammer at gaa nærmere ind paa Enkeltheder her; dog kan man i Almindelighed sige, at den store Stigning særlig har givet sig Udtryk i bedre og sundere Boliger, og dette er maaske det tydeligste Udtryk for de forbedrede Levevilkkaar.

I samme Retning taler den allerede i Indledningen omtalte betydelige Befolkningstilvækst, der i det væsentlige er fremkommet gennem en meget stærk Nedgang i Dødeligheden, ikke mindst hos Børnene. Om dette Emne henvises til A. BERTELSEN's Bog: Grønlandsk medicinsk Statistik og Nosografi Bd. I—III, Meddelelser om Grønland Bind 117.

10. Slutning.

Af de i det foregaaende givne Tabeller fremgaar, at den grønlandske Produktion er i høj Grad afhængig af Naturforholdene; saaledes er der en betydelig Sammenhæng mellem Forekomsten af Storisen og Fangsten af Sæler. Da Storismængden svinger fra Aar til Aar, ændres dermed ogsaa Sælfangstmulighederne. Det har imidlertid vist sig, at der ved Siden af disse aarlige Svingninger findes andre Aarsager, der har bevirket en meget omfattende Tilbagegang i Sælmængden, særlig i Aarene omkring 1920. Der kan være flere Aarsager hertil, men en af dem maa antagelig være Ændringer i Vandets Temperatur, der igen maa kunne føres tilbage til Ændringer i Havstrømningerne.

Disse Svingninger i Produktionen findes ikke alene for Sælfangsten, men ogsaa for Søfuglefangsten og for Faareavl. For Søfuglefangsten er der ikke nogen Tilbagegang gennem hele Perioden, idet Fangsten næppe har været saa stor, at den har kunnet paavirke Distriktets Fuglemængde, i hvert Fald ikke for den dominerende Fugls (Lomviens, Alkens) Vedkommende. De store Svingninger maa ses i Forbindelse med Islæg paa Fjordene, Vinterens Haardhed i nordligere Distrikter etc. For Faareavlens Vedkommende paavirker Klimaet Længden af den Tid, Faarene kan gaa ude, idet det er katastrofalt, hvis Faarene ikke kan søge Næring ude, naar den indsamlede Hømængde er brugt op, og særlig galt kan det være, naar et daarligt Høslet efterfølges af en haard Vinter.

Den betydningsfulde Ændring i Naturforholdene gennem de stigende Havtemperaturer medførte paa den anden Side, at der viste sig meget store Torskemængder ved Kysten, samtidig med at Mængden af Hellefisk i dennes særlige Forekomstdistrikter gik ned. En saadan voldsom Ændring i Fiskerimuligheder er for Grønlands Vedkommende kendt fra to tidligere Perioder (omkring 1820 og 1850), og man havde dengang nogen Produktion af Tørfisk.

Forskellen mellem de tidligere Perioder og den nuværende har imidlertid været, at man i Perioden i dette Aarhundrede samtidig med den tiltagende Torskemængde havde den omtalte store Nedgang i Sælproduktion. Hvis Sælen skulde vedblive at være Grundlaget for Befolkningens Ernæring, Beklædning o. s. v., vilde mange være henvist til at sulte i et ikke tidligere kendt Omfang. Nedgangen i Antallet af Sælskind vilde have bevirket yderligere Tilbagegang i Produktionen, idet der ikke vilde være Betræk hverken til Kajakker eller Konebaade og heller ikke Materiale til Skindteltene.

Det har derfor været af afgørende Betydning, at den danske Administration hurtigt indsaa Nødvendigheden af en rationel Udnyttelse af Torskerigdommene. Allerede i 1918/19 begyndte man at indkøbe Torsk fra Grønlænderne til Behandling til Fremstilling af et i Europa salgbart Produkt (Saltfisk). Man havde allerede dengang to Fiskeristationer, der i 1910 var oprettet ved Sydprøven og lidt senere ved Sarfak til Behandling af Hellefisk, og i de følgende Aar oprettedes der hurtigt stedse flere Indhandlingssteder, saaledes at Produktionen steg fra 238.064 kg Torsk i 1918/19, til den kulminerede i 1934/35 med 2.216.975 kg. Kvaliteten af den fremstillede Saltfisk, der oprindelig var mindre tilfredsstillende, gik hurtigt frem, saaledes at den producerede Vare udmærket kunde konkurrere paa Verdensmarkedet.

Da Antallet af Sælskind medførte en katastrofal Tilbagegang i Antallet af Konebaade og truede med en tilsvarende Tilbagegang i Antallet af Kajakkernes Telte, blev der taget Initiativ til at skaffe Grønlænderne Træbaade til at erstatte Konebaadene og til at betrække Kajakkerne med svært Sejldug, som rigtigt behandlet havde en langt større Holdbarhed end Sælskindene, og endelig til at lade Skindteltene afløse af Lærredstelte. Samtidig hermed udsendtes der Motorbaade, der solgtes til Kommuneraadene og de mest driftige Grønlændere til Styrelsens Indkøbspris, saaledes at der ikke engang beregnedes Fragt for Transporten af Baadene fra Danmark til Grønland. Disse Baade benyttedes ogsaa paa anden Maade særlig til Bugsering af Træbaade og Transport af Kajakker fra Bopladserne ud til de bedste Fiskesteder, samtidig med at der fiskedes fra selve Motorbaaden; om Vinteren blev Fangerne henad Fuldmaanetid med Motorbaadene fordelt inde i Fjordene i spredte Fangsthytter, hvorfra der dreves Rævefangst dels med Fælder og dels fra Kajak, naar Ræven ved Ebbe søger sin Næring i Strandkanten.

Overgangen til Fiskeri gav Grønlænderne betydelige Kontantmidler i Hænde og var en Hovedårsag til den nævnte store Stigning i Forbruget af europæiske Produkter. Samtidig med at Grønlands Styrelse støttede denne Omlægning af Produktionen, havde man Opmærksomheden henvendt paa, at det var af Betydning at bevare Befolkningens Interesse for Sælfangsten, og dette skete ved, at man forhøjede Sæl-

produkternes Priser stærkt, ligesom man holdt Handelsstederne paa Sælfangstøerne, der var fraflyttet af Befolkningen, vedlige, for at man i Sælfangstperioderne kunde modtage Produkterne.

I økonomisk Henseende betegner den her undersøgte 40 Aars Periode en Tilbagegang for Grønlands Styrelses Økonomi. Hovedårsagen hertil var for det første, at den store Fortjeneste, som man særlig i det nittende Aarhundrede havde haft af Sælprodukterne (Spækket solgtes oprindelig som Tran) forsvandt ved, at Tranpriserne faldt (bortset fra Krigsaarene 1914—18, hvor Grønland som Helhed ogsaa gav et stort Overskud), og den i 1920 oprettede Oliefabriks Produkter faldt ogsaa i Pris, medens man for at opretholde Befolkningens Levevilkaar som nævnt forhøjede Indkøbspriserne hos Grønlænderne. For det andet medførte det stærkt stigende Forbrug af europæiske Produkter et forøget Underskud, idet de Priser, der forlangtes i Grønland var fastsat paa Grundlag af Indkøbspriserne her plus et Tillæg, der for de nødvendigste Varer laa omkring 10 %, for de mindre nødvendige 25 % og for de mindst nødvendige omkring 50 %, idet intet af disse Tillæg var tilstrækkeligt til at dække saavel Transportomkostninger som de paa Grund af den spredte Befolkning ret store Handelsomkostninger. For det tredje bevirkede den meget store Stigning i Forbruget af europæiske Produkter og Overgang til Fiskerierne, at der fremkom store Udgifter til Bygninger og Fartøjer og til Forøgelse af Antallet af fastansatte i Grønland. For det fjerde bør nævnes, at man netop i den undersøgte Periode søgte at gøre en større Indsats for Grønlændernes Sundhed gennem Forøgelse af Antallet af Læger og Bygning af Hospitaler og gennem Indførelse af Tandpleje, for Grønlændernes almindelige Viden og Kultur gennem Forbedring af Børneskolen, Oprettelsen af Efterskolerne, Bygning af nye Kirker etc., endelig betød Indførelsen af Radiotjenesten, at Grønlænderne kom i nærmere Kontakt med Danmark, hvad der ogsaa direkte og indirekte medførte store Udgifter.

For Grønlands samlede Økonomi kunde den økonomiske Tilbagegang for Grønlands Styrelse paa de her nævnte Omraader dog mere end opvejes gennem de Indtægter, som Grønlands Styrelse særlig efter den første Verdenskrig modtog fra den hurtigt voksende Kryolitproduktion; denne har medført, at Grønland i den her undersøgte Periode ikke har ligget det danske Samfund til Byrde.

Denne Tilbagegang i Grønlands Styrelses Økonomi har som vist i vor Undersøgelse ikke ramt den grønlandske Befolkning i Julianehaab Distrikt. Dennes Levevilkaar er som paavist afgørende ændret gennem Tilbagegangen i Naturalproduktionen, men denne er, saavidt vi har kunnet skønne, mere end opvejet gennem den forbedrede Pengeøkonomi, saaledes at Befolkningens Levevilkaar er forbedret igennem de undersøgte 40 Aar med rundt regnet 50 %.

Medens Grønlænderne ved Aarhundredskiftet levede i en afsondret Økonomi med kun faa Forbindelseslinier til den øvrige Verden, er disse Forbindelseslinier stadig blevet udviklet og udvidet, saaledes at Befolkningen nu langt lettere end for 40 Aar siden vil kunne deltage i Verdensøkonomien. Denne Udvikling af Forbindelseslinierne er paa ethvert Punkt ledet med Skønsomhed, og der er endnu mange Omraader, hvor det bestaaende økonomiske System beskytter Befolkningen overfor Verdensmarkedets mange og bratte Svingninger. Man maa haabe, at mange af disse Beskyttelsesforanstaltninger vil kunne fortsættes, saaledes at Grønlænderne ikke samtidig skal kæmpe baade mod stærkt varierende, haarde Naturbetingelser og Verdenskonjunkturer.

For mange, der har Interesse for Grønland og ønsker at give den grønlandske Befolkning de bedst mulige Levevilkaar i Fremtiden, dukker Spørgsmaalet op om, hvorledes en tilsvarende Ligevægt kan opnaas, naar den begrænsede Kryolitforekomst er ophørt, særlig saafremt der til den Tid ikke er fundet andre Rigdomskilder paa den store Ø. For alle, for hvem dette Problem ikke fuldstændig kan afvises, opstaar der Spørgsmaal om, hvorvidt der kan skabes en bedre Økonomi med de Produkter, som Naturen stiller til Disposition for Befolkningen.

Skal den grønlandske Befolkning engang i Fremtiden være Led i den samlede Verdensøkonomi, vil den altid være vanskeligt stillet paa Grund af Grønlands afsides Beliggenhed og store Utilgængelighed, idet man heraf maa kunne slutte, at Transportomkostningerne altid vil være relativt store. For Grønlands Økonomi og for Dækningen af Befolkningens Behov vil det derfor være af Betydning, at Befolkningen i størst mulig Udstrækning bliver i Stand til at dække sine Behov med Landets egne Produkter.

For Erhvervene har Grønlænderne fra gammel Tid haft det bedste Hjælpemiddel i Kajakken; denne er stadig Grundlaget for Fangsten, idet saavel Træbaade som Motorbaade kun faar større Betydning, naar de ved Fangsten kan støtte sig til et stort Antal dygtige Kajakroere. Det er derfor betænkeligt, at Distriktets Antal Kajakker ikke er gaaet absolut frem, og derfor gaaet relativt tilbage i Forhold til den voksende Befolkning. Pr. 100 Individuer var der i 1899/1900 27 Kajakker, medens det tilsvarende Antal i 1938/39 kun var 17 Kajakker. Det vilde være af Betydning, om alle Drengene allerede i Skolen lærte at gaa i Kajak og lærte at haandtere en Bøsse.

Den største Vanskelighed, som de ændrede Erhvervsbetingelser har fremkaldt, er vel nok Tilbagegangen i den disponible Kødmængde; denne Vanskelighed kan i hvert Fald modvirkes ved en Videreudvikling af Faareavl. Mange af de oprindelige Fangere har indset Fordelene ved at supplere Fangsten med Faareavl, og denne Udvikling vil sikkert stadig fortsættes, saaledes at man ved Siden af de egentlige Faareavlere

faar et voksende Antal Grønlandere, der driver Faarehold som Bierhverv ved Siden af Sælfangst og Fiskeri. Hertil kommer, at Faarene ogsaa paa andre Omraader end Kødet kan erstatte Sælen, idet Talgen erstatter Spækket, Faareskind og Faareuld erstatter Sælkind til Beklædning etc. Det maa haabes, at Befolkningen i de kommende Aar i stigende Grad lærer at spinde og væve Ulden og at garve Skindene.

Endvidere kan man forvente, at det ret betydelige Havebrug ved Kolonistedet, som nu findes, vil blive udvidet og efterhaanden spredt over hele Distriktet, idet Befolkningen er stærkt interesseret paa dette Omraade.

For Grønlands Økonomi vil det endvidere være af Betydning, at man lærte Befolkningen at konservere Udbyttet af den stadig til Tider store Fangst og det omfattende Fiskeri. Som værende af særlig Betydning maa nævnes Muligheden for Produktion af Tørfisk af en Kvalitet, saa et eventuelt Overskud var egnet for Eksport. Med dette Formaal er der allerede i Periodens Slutning taget Initiativ til Opførelse af Tørrehuse, og man maa haabe, at Befolkningen lærer at fremstille og bruge Torsken i samme Udstrækning som i andre Fiskerilande, hvad der desværre endnu for Tiden langt fra er Tilfældet.

Opnaas en saadan Udvikling ikke paa anden Maade, ser vi ingen Betæneligheder ved at anbefale at fremme den ved Hjælp af den førte Prispolitik. Det kan formentlig være tvivlsomt, om det i kommende økonomisk vanskelige Perioder vil være rigtigt at sælge saa store Mængder Sukker og Melvarer, som det nu sker med betydeligt Underskud, og paa Grund af den derved muliggjorte billige Behovsdækning med kulhydratrige Stoffer virke hemmende paa Grønlandernes Initiativ til at dække en Del af deres Vinterbehov med selvproducerede og ernæringsmæssigt nok saa værdifulde Næringsmidler, som f. Eks. tørret Fisk.

Til allersidst vil vi gerne bemærke, at det efter vor Opfattelse vilde have den allerstørste Betydning for den grønlandske Befolknings Fremtid, hvis der kunde gøres en Indsats gennem internationale Fredningsbestemmelser for at sikre mod yderligere Tilbagegang af de vandrende Sælarter saasom Grønlandssælen og Klapmydsen, jfr. herom ogsaa K. OLDENDOW: Naturfredning i Grønland 1935 Side 322. De nærmere Enkeltheder ved en saadan Fredning kan vi ikke udtale os om, da der er mange Interesser, der maa afvejes mod hinanden, men vi ønsker kun at fremhæve, at Grønlandernes Interesser ikke bør glemmes ved Behandlingen af kommende Forslag om internationale Fredninger.

Færdig fra Trykkeriet den 9. December 1942.

Julianehaab Distrikt.